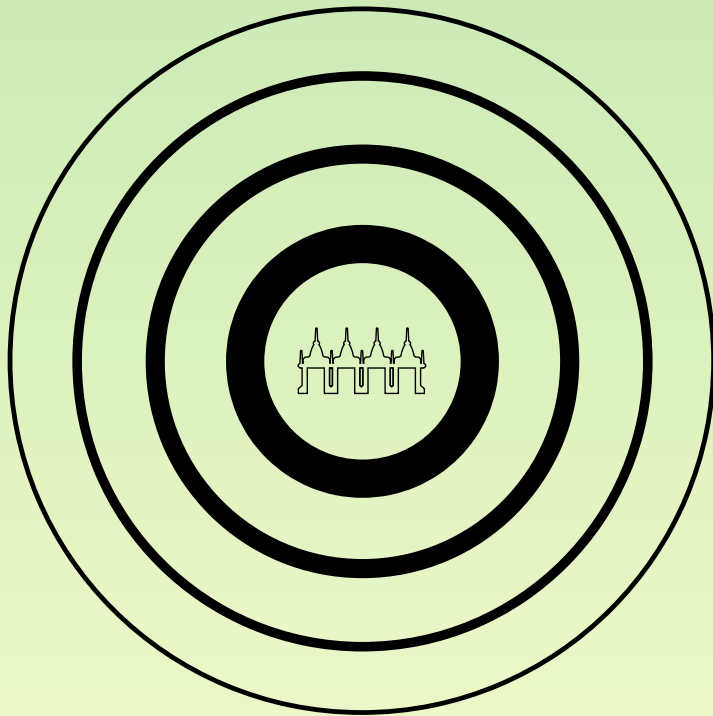

ការវិភាគផ្លែកច្បាប់៖ សិក្សាពិនិត្យលើក្រមបរិស្ថាន និង ធនធានធម្មជាតិរបស់កម្ពុជា (២០២៣)

ការផ្លាស់ប្តូរអេកិច្ចការក្រុងក្រុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងបញ្ហាប្រឈមដែលនៅសេសសល់

សេចក្តីផ្តើម

ស្របនឹងការប្រកាសដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់នូវក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (ក្រម ENR ឆ្នាំ២០២៣) របស់កម្ពុជា ក្របខណ្ឌច្បាប់ គ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិមានការផ្លាស់ប្តូរ។ កំណែទម្រង់នៃច្បាប់តំបន់ការពារធម្មជាតិ ដែល ដំបូងត្រូវបានគ្រោងទុកថាជាវិសោធនកម្មដាច់ដោយឡែកត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ។ ដូច្នេះ ក្រមប រិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិត្រូវបានរៀបចំឡើងវិញ ជាឯកសារច្បាប់ចម្បងដែលគ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ។ នៅក្នុងបរិបទនេះ ការវិភាគផ្នែកច្បាប់នេះផ្តល់នូវការវាយតម្លៃលើក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិដោយផ្ដោតលើអភិបាលកិច្ចនៃការ គ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងការផ្លាស់ប្តូរដែលបានធ្វើឡើងតាមរយៈក្រមបរិស្ថាន និងធម្មជាតិ ដោយផ្ដោតលើប្រធានបទមួយចំនួនដែលមានការចាប់អារម្មណ៍ខ្ពស់ចំពោះភាគីពាក់ព័ន្ធដែលរងផលប៉ះពាល់។

អត្ថបទវិភាគនេះ អាចមានសារៈប្រយោជន៍សម្រាប់អង្គការសង្គមស៊ីវិល អាជ្ញាធររាជរដ្ឋាភិបាល និងអ្នក ពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀតដែលពាក់ ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិគ្រប់កម្រិត និងសម្រាប់សាធារណៈជនគ្រប់រូបដែលមាន ចំណាប់អារម្មណ៍ក្នុងការយល់ដឹង និងការវាយតម្លៃលើផលប៉ះពាល់នៃក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ និងបញ្ហាប្រឈមដែលនៅ សេសសល់។

សេចក្តីសង្ខេប

អត្ថបទវិភាគនេះផ្តោតលើប្រធានបទសំខាន់ៗ ចំនួន ៥ ដែលទាក់ទងនឹងក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ និងអភិបាលកិច្ចនៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ៖

- ១) អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច
- (២) សិទ្ធិកាន់កាប់ដីធ្លី
- (៣) ការបង្កើត និងការបែងចែកតំបន់គ្រប់គ្រង នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ
- (៤) ការបង្កើត និងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និង
- (៥) ការអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍ធម្មជាតិ។

អនុសាសន៍ណែនាំសំខាន់ៗមួយចំនួនរួមមាន៖

- ការអនុវត្តការផ្ទេរសិទ្ធិអំណាចទៅឱ្យអាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិតាមការផ្តល់អាណត្តិដោយក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ រួមមានការបែងចែកតួនាទី និងការទទួលខុសលម្អិតបន្ថែមទៀតក្នុងចំណោមអាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិទាំង៣ថ្នាក់ ដែលមានចែងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា (ពោលគឺ ថ្នាក់រាជធានី/ខេត្ត ថ្នាក់ខណ្ឌ/ក្រុង/ស្រុក និង ថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់)
- ការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិដែលបានបង្កើតឡើងទៅក្នុងប្រព័ន្ធចុះបញ្ជីដីធ្លី បំពេញបន្ថែមទិន្នន័យចុះបញ្ជីដីធ្លីនៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ ក៏ដូចជាពង្រឹងសុវត្ថិភាពនៃការកាន់កាប់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងបញ្ជាក់អំពីការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ នៅក្នុងក្របខណ្ឌច្បាប់
- ដាក់បញ្ចូលគោលការណ៍ដោយសេរី ជាមុន និងការយល់ព្រមដែលទទួលបានពីតំបន់នៅក្នុងដំណើរការបង្កើត និងបែងចែកតំបន់គ្រប់គ្រង នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ ដោយហេតុថាការសម្រេចចិត្តបែបនេះអាចប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ និង/ឬដោយប្រយោលដល់បូរណភាពនៃ លទ្ធភាពទទួលបាន និងការប្រើប្រាស់ ទឹកដីនិងធនធានរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច និងសហគមន៍មូលដ្ឋាន ក៏ដូចជាទំនៀមទម្លាប់ និងវប្បធម៌
- បញ្ជាក់អំពីការបន្តកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ក្នុងក្របខណ្ឌច្បាប់ និងក្នុងបទប្បញ្ញត្តិគោលការណ៍ណែនាំទាក់ទងនឹងការកំណត់ការអនុលោមសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ (ជាមួយនឹងលក្ខខណ្ឌ និងលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យច្បាស់លាស់) ក៏ដូចជាការបង្កើតយន្តការបណ្តឹង/បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍សម្រាប់សហគមន៍
- អភិវឌ្ឍន៍ក្របខណ្ឌច្បាប់ច្បាស់លាស់ និងគ្រប់ជ្រុងជ្រោយលើវិស័យទេសចរណ៍ធម្មជាតិ រួមមានការគិតគូរយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន និងដំណើរការច្បាស់លាស់ដែលគ្រប់គ្រងពីរបៀបដែលការបង្កើត និងការអនុវត្តទេសចរណ៍ធម្មជាតិមានអន្តរកម្មជាមួយតំបន់ការពារធម្មជាតិ/សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងសហគមន៍ដែលរងផលប៉ះពាល់ ក៏ដូចជាធ្វើការកំណត់ឱ្យត្រឹមត្រូវ។

និយាយឱ្យកាន់តែទូលំទូលាយ វាមានភាពចាំបាច់ក្នុងការបង្កើត និងការផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាល ការអប់រំ និងការណែនាំដល់មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលពាក់ព័ន្ធ (ជាពិសេសអាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិ) និងអង្គការសង្គមស៊ីវិលអំពីក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ ព្រោះថាបច្ចុប្បន្ននេះ យើងសង្កេត

ឃើញថាការអនុវត្តជាក់ស្តែងគឺនៅមានគម្លាតនៅឡើយ។ គម្លាតនៃការអនុវត្តនេះ គឺដោយសារតែភាគីពាក់ព័ន្ធជាច្រើននៅតែពឹងផ្អែកលើក្របខណ្ឌច្បាប់ពីមុន ជាជាងអនុវត្តមុខងាររបស់ខ្លួនស្របតាមច្បាប់ដែលចូលជាធរមាន។

១. អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច

ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិបានបម្លែងអភិបាលកិច្ចនៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ តាមរយៈការផ្ទេរអំណាច និងសមត្ថកិច្ចទៅកាន់អាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិ។ កិច្ចការដែលនៅសេសសល់សំខាន់នោះគឺ ការអនុវត្តនូវការផ្ទេរអំណាចគ្រប់គ្រងនេះទៅអាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដែលគួរតែដាក់បញ្ចូលបន្ថែមនូវការបែងចែកលម្អិតពីតួនាទី និងទំនួលខុសត្រូវរបស់អាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិ ទាំង៣ថ្នាក់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា (ពោលគឺ ថ្នាក់រាជធានី/ខេត្ត ថ្នាក់ខណ្ឌ/ក្រុង/ស្រុក និងថ្នាក់សង្កាត់/ឃុំ)។ ការអនុវត្តមុខងារដែលបានធ្វើប្រតិភូកម្មក៏នឹងត្រូវបញ្ចូលនូវបទបញ្ញត្តិទាក់ទងនឹងការទទួលបានការគាំទ្រ ធនធាន និងការកសាងសមត្ថភាព ដើម្បីធានាការផ្ទេរការកិច្ចទៅអាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិប្រកបដោយភាពជោគជ័យ និងដោយប្រសិទ្ធិភាព។

នៅក្រោមក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ តួនាទីមួយចំនួនទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ដោយអាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិគឺ៖

- ធានាដល់ការគ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិដោយនិរន្តរភាព និងបង្កើនការដាំស្ការព្រៃឈើឡើងវិញនៅលើដីព្រៃរេចរើល ឬដីទំនេរ (មាត្រា ៣៥២(២)(ក));
- រៀបចំ និងអនុវត្តផែនការសកម្មភាពគ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិនៅក្នុងដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន (មាត្រា៣៥២(២)(ខ));

- ចាត់វិធានការដើម្បីត្រួតពិនិត្យ ទប់ស្កាត់ ស្រាវជ្រាវ និងបង្ក្រាបបទល្មើសធនធានធម្មជាតិក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងកសាងសំណុំរឿងទៅតុលាការតាមនីតិវិធីច្បាប់ (មាត្រា៣៥២(២)(គ));
- ទប់ស្កាត់ និងចាត់វិធានការនូវរាល់សកម្មភាពដែលធ្វើឱ្យខូចខាត ឬប៉ះពាល់អវិជ្ជមានក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ (មាត្រា៣៥២(២)(ឃ));
- ត្រួតពិនិត្យលិខិតអនុញ្ញាត និងឯកសារផ្សេងៗដែលកំណត់ដោយក្រមនេះ (មាត្រា៣៥២(២)(ង));
- ត្រួតពិនិត្យរាល់ការនាំចេញ ការនាំចូលនូវប្រភេទសត្វ រុក្ខជាតិ គ្រាប់រុក្ខជាតិ និងសំណាកក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ (មាត្រា៣៥២(២)(ច));
- គាំទ្រការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិជាលក្ខណៈប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់របស់សហគមន៍មូលដ្ឋាននៅក្នុងតំបន់អភិរក្ស និងតំបន់ប្រើប្រាស់ដោយចីរភាព (មាត្រា៣៥២(២)(ឆ));
- ផ្តល់គោលការណ៍អនុញ្ញាត និងទទួលស្គាល់ការបង្កើតសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិនៅក្នុងតំបន់ប្រើប្រាស់ដោយចីរភាព និងតំបន់សហគមន៍ ដែលទទួលបានការឯកភាពពីក្រសួងទទួលបន្ទុកវិស័យបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (មាត្រា៣៥២(២)(ជ));
- គ្រប់គ្រង និងអភិវឌ្ឍសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងទេសចរណ៍ធម្មជាតិ (មាត្រា៣៥២(២)(ឈ));
- អប់រំផ្សព្វផ្សាយដើម្បីបង្កើនការយល់ដឹងដល់ប្រជាពលរដ្ឋអំពីសារៈសំខាន់នៃការគ្រប់គ្រង ការអភិរក្សជីវៈចម្រុះ ក៏ដូចជាការស្តារប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយធម្មជាតិ និងការប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិប្រកបដោយនិរន្តរភាព (មាត្រា៣៥២(២)(ញ));
- កៀរគរធនធាន សម្រាប់គាំទ្រដល់កិច្ចគាំពារ ការអភិរក្ស និងការស្តារជីវៈចម្រុះ (មាត្រា៣៥២(២)(ដ));
- ធ្វើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ ដៃគូអភិវឌ្ឍ អង្គការជាតិ អង្គការអន្តរជាតិ អង្គការសង្គមស៊ីវិល និងសប្បុរសជន ដើម្បីពង្រឹងសមត្ថភាពគ្រប់គ្រង អភិរក្ស និងអភិវឌ្ឍធនធានធម្មជាតិ (មាត្រា៣៥២(២)(ប័));
- អនុវត្តតួនាទីដែលបានផ្ទេរបន្ថែម ឬកែប្រែទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិ (មាត្រា ៣៥២(៣));
- ក្រសួងបរិស្ថាន ត្រូវរៀបចំផែនការសកម្មភាពសម្រាប់គ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិ ដោយអនុលោមតាមផែនការយុទ្ធសាស្ត្រស្តីពីតំបន់ការពារធម្មជាតិ ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយសហគមន៍មូលដ្ឋាន និងភាគីពាក់ព័ន្ធ (មាត្រា៣៥៧(១));
- សំណើក្នុងការបង្កើតតំបន់ការពារធម្មជាតិទៅកាន់ក្រសួងបរិស្ថាន (មាត្រា៣៥៨);
- សំណើក្នុងការកែប្រែតំបន់ការពារធម្មជាតិ (មាត្រា៣៦០);
- ផ្តល់ជំនួយដល់ក្រសួងបរិស្ថានក្នុងការរៀបចំផែនការនៃតំបន់ការពារធម្មជាតិនីមួយៗ ដោយរួមបញ្ចូលទាំង ការកំណត់លើផែនទី ដែលមាននិយាមការគោលច្បាស់លាស់នៅក្នុងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ការបង្ហាញប្រទេស និងចុះបញ្ជីជាដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋនៅតំបន់ការពារធម្មជាតិ (មាត្រា៣៦៧);
- គ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ (មាត្រា៣៧១(១));

- ផ្តួចផ្តើម សម្របសម្រួល គាំទ្រ ផ្តល់គោលការណ៍អនុញ្ញាត និងទទួលស្គាល់ដល់ការបង្កើតសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ បន្ទាប់ពីទទួលបានការយល់ព្រមពីក្រសួងបរិស្ថាន។ សកម្មភាពនេះក៏មានបញ្ចូលទាំង ការសិក្សាពីលទ្ធភាពរៀបចំសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងកំណត់ទីតាំង និងទំហំច្បាស់លាស់ ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ និងការសម្របសម្រួល ជាមួយសហគមន៍មូលដ្ឋាន និងភាគីពាក់ព័ន្ធ (មាត្រា៣៧១(២) (៣));
- ចុះកិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ (ឧ. តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ) ហើយកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ មានសុពលភាពមិនលើសពីរយៈពេល២៥ឆ្នាំ (មាត្រា៣៧១(៤));
- មានសិទ្ធិផ្អាកដំណើរការរបស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ដើម្បីពិនិត្យ និងវាយតម្លៃឡើងវិញ ក្នុងករណីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិមិនអនុវត្តទៅតាមកិច្ចព្រមព្រៀង និងផែនការគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ (មាត្រា៣៧១(៥));
- មានសិទ្ធិលុបកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ បន្ទាប់ទទួលបានការយល់ព្រមពីក្រសួងបរិស្ថាន ក្នុងករណីដែលសហគមន៍អនុវត្តផ្ទុយពីកិច្ចព្រមព្រៀង និងផែនការគ្រប់គ្រងរបស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ (មាត្រា៣៧១ (៦) (៧));
- ទទួលស្គាល់ផែនការគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ (មាត្រា៣៧៤);
- ធ្វើសមាហរណកម្មផែនការសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ជាមួយផែនការរបស់រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ (មាត្រា៣៧៤);
- មានសិទ្ធិចេញលិខិតអនុញ្ញាត ឬចុះកិច្ចព្រមព្រៀង ឬកិច្ចសន្យា សម្រាប់សកម្មភាព ឬគម្រោងរបស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ដោយស្នើសុំការយល់ព្រមជាមុនពីក្រសួងបរិស្ថាន (មាត្រា៣៧៨(២));
- ពិគ្រោះយោបល់ជាមុន ជាមួយក្រសួងបរិស្ថាន ក្នុងការរៀបចំគម្រោងស្ថាបនា និងអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសាធារណៈគ្រប់ប្រភេទនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ (មាត្រា៣៧៩(១));
- ផ្តល់ការអនុញ្ញាតជាមុនដល់រាល់គម្រោងស្ថាបនា សាងសង់ ឬហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសាធារណៈកាត់តាម ឬក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ (មាត្រា៣៧៩(២));
- មានសិទ្ធិធ្វើសកម្មភាពបណ្តឹង ដើម្បីទាមទារសំណងខូចខាតបរិស្ថានឬធនធានធម្មជាតិ ឬស្តារបរិស្ថានឡើងវិញ ឬទប់ស្កាត់សកម្មភាពណាមួយដែលបង្កផលប៉ះពាល់បំពុលបរិស្ថាន និងខូចខាតលើធនធានធម្មជាតិ (មាត្រា៨០២(ខ));
- ចាត់មន្ត្រីថ្នាក់ក្រោមជាតិទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិក្នុងដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន។ មន្ត្រីនេះមានភារកិច្ចតាមដាន ស្រាវជ្រាវ ត្រួតពិនិត្យ និងការអនុវត្តច្បាប់ក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ។ មន្ត្រីទទួលបន្ទុកតំបន់ការពារធម្មជាតិនេះ អាចទទួលនីតិសម្បទាជាមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដែលមានតួនាទីពិនិត្យបទល្មើសធនធានធម្មជាតិនៅក្នុងរង្វង់ដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន ហើយមានអំណាចឆែកឆេរចាប់យកវត្ថុតាង កោះហៅបុគ្គលពាក់ព័ន្ធ និងបំពេញកិច្ចនីតិវិធីដទៃទៀតដោយអនុវត្តតាមក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (មាត្រា៨១០); និង
- តែងតាំងមន្ត្រីអធិការកិច្ចបរិស្ថាន ដែលជាមន្ត្រីទទួលខុសត្រូវក្នុងការធ្វើអធិការកិច្ចពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចការពារបរិស្ថាន និងកិច្ចគាំពារបរិស្ថាន។ មន្ត្រីអធិការកិច្ចមានសម្បទាជាមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ដែលមានតួនាទីពិនិត្យបទល្មើសធនធានធម្មជាតិនៅក្នុងរង្វង់ដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន ហើយមានអំណាចឆែកឆេរចាប់យកវត្ថុតាង កោះហៅបុគ្គលពាក់ព័ន្ធ និងបំពេញកិច្ចនីតិវិធីដទៃទៀតដោយអនុវត្តតាមក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (មាត្រា៨១៤ និងមាត្រា៨១៦)។

ប្រតិភូកម្មនៃតួនាទីទាក់ទងនឹងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិដល់អាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិ គួរតែដាក់
បញ្ចូលនូវការសហការជាមួយនឹងមន្ទីរបរិស្ថានខេត្ត ដែលជាតំណាងក្រសួងបរិស្ថាននៅថ្នាក់ខេត្ត។ ទោះបីជាមន្ទីរបរិស្ថានអាចរាប់
បានថាជាអង្គការថ្នាក់ជាតិ ជាជាងអាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដោយសារតែមន្ទីរបរិស្ថានជាផ្នែកមួយនៃក្រសួងបរិស្ថាន ការអនុវត្តតួ
នាទីប្រតិភូកម្មដោយអាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិ គួរតែបញ្ចូលការសហការជាមួយមន្ទីរបរិស្ថានខេត្ត ដោយសារតែមន្ទីរបរិស្ថានខេត្ត
ជាអង្គការមានទំនួលខុសត្រូវលើការអនុវត្ត និងសម្របសម្រួលសកម្មភាព ដែលទាក់ទងនឹងវិស័យបរិស្ថាន និងកំពុងតែដើរតួនាទី
យ៉ាងសកម្មលើវិស័យនេះ។

ប្រតិភូកម្មនៃទំនួលខុសត្រូវពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងសហគមន៍ការពារធម្មជាតិ ដែលស្ថិតក្រោមក្រមប
រិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ ដល់អាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិ គួរតែធ្វើឡើងស្របតាមការកែសម្រួលនាពេលអនាគតនូវប្រកាសឆ្នាំ
២០១៧ស្តីពី គោលការណ៍នាំអំពីនីតិវិធី និងដំណើរការរៀបចំសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងអនុក្រឹត្យស្តីពីសហគមន៍តំបន់
ការពារធម្មជាតិ ដែលពេលនេះកំពុងតែស្ថិតក្នុងនីតិវិធីក្នុងការរៀបចំ និងអនុម័តនាពេលអនាគត។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែម សូមចូលទៅកាន់បទវិភាគរបស់ ClientEarth ស្តីពី «វិមជ្ឈការនៅកម្ពុជា៖ ការវិភាគទៅលើអភិបាលកិច្ចនៃ
បរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិនាពេលបច្ចុប្បន្ន និងអនាគត» (ខែកក្កដា ២០២៤)។

២. ការកាន់កាប់ដី

ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិបានកំណត់ថា តំបន់ការពារធម្មជាតិត្រូវចុះបញ្ជីជាដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ¹ ការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ គួរតែត្រូវបានបញ្ចូលជាផ្នែកមួយនៃការចុះបញ្ជីតំបន់ការពារធម្មជាតិ ដោយសារតែការធ្វើបែបនេះនឹងអាចជួយឱ្យទិន្នន័យនៃការចុះបញ្ជីតំបន់ការពារធម្មជាតិមានភាពច្បាស់លាស់ ហើយក៏អាចពង្រឹងសុវត្ថិភាពនៃការកាន់កាប់ដីរបស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិផងដែរ។ សិទ្ធិគ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិអាចត្រូវបានចុះបញ្ជីជាសិទ្ធិក្នុងការប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅ ឬជាជម្រើសមួយទៀតការចុះបញ្ជីរបស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិអាចចាត់ទុកជា "ការជួលអចិន្ត្រៃយ៍" នៅលើដីតំបន់ការពារធម្មជាតិ។ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិមិនបានបញ្ជាក់ពីការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិនោះទេ ដូច្នេះហើយការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិគួរតែត្រូវបានដោះស្រាយនៅក្នុងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តិផ្សេងទៀត និង/ឬនៅក្នុងកំណែប្រែនៃក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិនាពេលអនាគត។

សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ អាចត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងតំបន់ប្រើប្រាស់ដោយចីរភាពនិង តំបន់សហគមន៍ នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ។² សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិអាចត្រូវបានបង្កើតឡើងសម្រាប់រយៈពេលមិនលើសពី ២៥ឆ្នាំ ហើយការ

1 ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣) មាត្រា ៣៥១, ៣៦៧
2 ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា៣៧១; ប្រកាសស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីនីតិវិធី និងដំណើរការនៃការបង្កើតសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ (២០១៧) ("គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការបង្កើតសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ") មាត្រា ២។ សន្មតថា គោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការបង្កើតសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិនឹងរួមបញ្ចូលខ្លឹមសារស្រដៀងគ្នានៅក្នុងកំណែទម្រង់ដែលបានកែសម្រួល ដែលត្រូវបានរំពឹងថានឹងត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយនៅពេលណាមួយ នាពេលខាងមុខ។

បង្កើតឡើងនេះត្រូវធ្វើឡើងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរតាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ។³ ដោយមិនមានយន្តការក្នុងការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិជា "សិទ្ធិប្រក្សក្ស" សិទ្ធិ និងទំនួលខុសត្រូវដែលសហគមន៍ទទួលបានគឺមានតែនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងតែប៉ុណ្ណោះ ដូច្នេះហើយការបញ្ជាក់ពីការកាន់កាប់ដី ដែលជាផលប្រយោជន៍របស់ការចុះបញ្ជីសិទ្ធិប្រក្សក្សនៅមានការខ្វះខាត។

ការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិគួរតែផ្តល់/បង្កើត សិទ្ធិ(សិទ្ធិប្រាកដ)ប្រក្សក្ស ដល់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិដែលសិទ្ធិនោះគឺជាសិទ្ធិដែលអាចតតាំងលើក្រុមមនុស្សទាំងអស់។⁴ សិទ្ធិប្រក្សក្សដែលទាក់ទងនឹងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិរួមបញ្ចូល សិទ្ធិប្រក្សក្ស ដែលមានប្រភេទដូចជា៖ សិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍ សិទ្ធិផលប្រយោជន៍ និងសិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅ។⁵ ក្នុងចំណោមជម្រើសទាំងអស់ ការផ្តល់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិនៅសិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅអាចជាជម្រើសមួយដែលជាក់ស្តែងបំផុត។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ការផ្តល់សិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍អាចបម្រើសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិបានប្រសើរជាងមុន ទាក់ទងនឹងការពង្រឹងសុវត្ថិភាពការកាន់កាប់ដី។

សិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅ

សិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅ⁶អាចជាជម្រើសដ៏សាមញ្ញមួយក្នុងពង្រឹងសិទ្ធិគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ។ សិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅ គួរតែត្រូវបានបង្កើតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ហើយកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិអាចប្រើប្រាស់ធ្វើជាមូលដ្ឋានក្នុងការផ្តល់សិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅដល់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិដែលមានចែងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។ ការផ្តល់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិនូវសិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅជាលាយលក្ខណ៍អក្សរអាចធានាបានថារដ្ឋមិនអាចចេះតែដកសិទ្ធិ ឬរំលត់សិទ្ធិកាន់កាប់ដីរបស់សហគមន៍នៅពេលណាមួយនោះទេ។ ការផ្តល់សិទ្ធិនេះអាចធានានូវពេលវេលាជាក់លាក់មួយ ដែលសិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅ នៅតែអាចបន្តមានជាធរមាន។⁷ ដើម្បីឲ្យសិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅអាចយកទៅប្រើប្រាស់តតាំងនឹងតតិយជន អ្នកមានសិទ្ធិនេះត្រូវតែអាចប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់ពួកគេឲ្យបានពិតប្រាកដ។⁸ ប្រសិនបើសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅ នោះនៅពេលដែលម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនៃសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិត្រូវបានផ្ទេរ សិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅរបស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិអាចយកទៅតតាំងជាមួយម្ចាស់កម្មសិទ្ធិថ្មីនោះ ប្រសិនបើសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិកំពុងប្រើប្រាស់សិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅរបស់ពួកគេ។⁹ នេះអាចជួយការពារសហគមន៍ពីការបាត់បង់សិទ្ធិរបស់គេ ដោយសារតែម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ នៃសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិត្រូវបានផ្ទេរ។ យើងអាចនិយាយបានថា សិទ្ធិរបស់សហគមន៍នឹងនៅតែបន្តក្រោយពីការផ្លាស់ប្តូរម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ ប្រសិនបើសហគមន៍កំពុងប្រើប្រាស់សិទ្ធិទាំងនោះ។ សិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅរបស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិអាចត្រូវបានដកហូតតាមរយៈលក្ខខណ្ឌនៃកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ឬរដ្ឋអាចទាមទារឲ្យតុលាការដកហូតសិទ្ធិប្រើ

³ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៣៧១
⁴ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ១៣០
⁵ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ១៣២
⁶ "សិទ្ធិប្រើប្រាស់" សំដៅលើសិទ្ធិប្រមូលផលនៃអចលនវត្ថុ តាមតម្រូវការរបស់អ្នកកាន់កាប់សិទ្ធិ និងគ្រួសាររបស់គាត់។ "សិទ្ធិស្នាក់នៅ" សំដៅលើសិទ្ធិកាន់កាប់ផ្នែកនៃអចលនទ្រព្យ ក្នុងកម្រិតដែលត្រូវការសម្រាប់លំនៅដ្ឋានដោយអ្នកកាន់កាប់សិទ្ធិ និងគ្រួសាររបស់គាត់ រើល ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៧៤។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ វាមិនច្បាស់ទេថាសិទ្ធិបែបនេះនឹងពង្រីកដល់សកម្មភាពសិក្សា កម្មសិក្សា សកម្មភាពសិក្សា សកម្មភាពកម្រិតចំណេញ។ល។
⁷ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៧៦
⁸ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៧៧
⁹ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៧៧

ប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅនោះ ប្រសិនបើសហគមន៍បានធ្វើឲ្យមានការខូចខាតយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់តំបន់ក្នុងសហគមន៍តំបន់ការពារ
ធម្មជាតិ ឬមិនបានការពារតំបន់សហគមន៍ឲ្យបានត្រឹមត្រូវ ឬបំពានស្មារតីនៃសិទ្ធិនេះ។¹⁰

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការអនុញ្ញាតឱ្យប្រើប្រាស់ ឬកាន់កាប់ទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋមិនអាចជាសិទ្ធិប្រក្ស¹¹
សម្រាប់ប្រយោជន៍របស់អ្នកមានសិទ្ធិនោះទេ។¹² ដូច្នេះ ប្រសិនបើសិទ្ធិគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ត្រូវបានចាត់ទុក
ថាជាសិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិកាន់កាប់ សិទ្ធិនោះនឹងមិនអាចប្រើប្រាស់យកមកតតាំងតិយជនក្នុងករណីណាមួយទាំងអស់ ដែលជា
ហេតុធ្វើឲ្យសុវត្ថិភាពក្នុងការកាន់កាប់របស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិមានភាពទន់ខ្សោយ។

សិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍

បើសិនជាមានជម្រើសក្នុងការផ្តល់សិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍ទៅសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ នោះវានឹងអាចផ្តល់ឲ្យសហគមន៍នូវ
សុវត្ថិភាពជាមុនក្នុងការកាន់កាប់ដី។ ដោយផ្អែកទៅលើទំនាក់ទំនងរវាងរចនាសម្ព័ន្ធក្នុងការកាន់កាប់ដែលរឹងមាំជាងមុន និងលទ្ធ
ផលអភិរក្សដែលកាន់តែល្អប្រសើរ¹³ ការផ្តល់សិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍អាចជាវិធីសាស្ត្រមួយក្នុងការបំពេញពីលើបទដ្ឋានច្បាប់ដែល
មានជាធរមានក្នុងការផ្តល់សុវត្ថិភាពបន្ថែមដល់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិក្នុងការកាន់កាប់ដី ដែលជាលទ្ធផលនឹងនាំឲ្យមាន
ការកែលម្អបរិស្ថាន និងការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពបន្ថែមទៀត។

ទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋអាចត្រូវបានជួលប្រសិនបើវាត្រូវបានចុះបញ្ជី។¹⁴ ដីរដ្ឋទាំងអស់ ទាំងដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ និងដី
ឯកជនរបស់រដ្ឋ ត្រូវបានចុះបញ្ជីនៅក្នុងបញ្ជីដីធ្លី និងសារពើភ័ណ្ឌទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ។¹⁵ ការជួលទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋមិន
ត្រូវផ្លាស់ប្តូរគោលបំណងនៃការប្រើប្រាស់ ឬធ្វើឱ្យខូចខាតដល់ទ្រព្យសម្បត្តិ ហើយក៏មិនត្រូវប៉ះពាល់ដល់ ឬផ្លាស់ប្តូរមុខងារសាធារ
ណៈរបស់ដីនោះឡើយ។¹⁶

សិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍ ឬហៅម្យ៉ាងទៀតថា ការជួលរយៈពេលវែង គឺជាការជួលដី (និងអចលនវត្ថុទាំងឡាយដែលនៅជាប់នឹងដីនោះ
ដូចជាសំណង់ ដំណាំ ឈើជាដើម) សម្រាប់រយៈពេលដែលអាចបន្តបាន ដែលមានរយៈពេលមិនតិចជាង១៥ឆ្នាំ និងមិនលើសពី
៥០ឆ្នាំ។¹⁷ សិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍មិនមានសុពលភាពទេលុះត្រាតែវាត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយលាយលំក្នុងអក្សរ ហើយសិទ្ធិនេះ

¹⁰ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៨២-២៨៣
¹¹ សិទ្ធិប្រក្ស មានន័យថាសិទ្ធិដែលទាក់ទងនឹងទ្រព្យសម្បត្តិដាក់លាក់មួយ ហើយអាចត្រូវបានតតាំងនឹងនរណាម្នាក់ដែលជ្រៀតជ្រែកក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិនោះ ដោយមិន
គិតពីកម្មសិទ្ធិករ។ សិទ្ធិប្រក្ស ខុសពី សិទ្ធិដែលកើតចេញពីទំនាក់ទំនងកាតព្វកិច្ច ដែលជាសិទ្ធិកាន់កាប់ដោយបុគ្គល។ ឧទាហរណ៍ សិទ្ធិដែលមាននៅក្នុងកិច្ចសន្យា
ដែលអាចអនុវត្តបានដោយ និងប្រឆាំងនឹងបុគ្គលនោះ គឺជាសិទ្ធិដែលកើតចេញពីទំនាក់ទំនងកាតព្វកិច្ច។
¹² ច្បាប់ភូមិបាល (២០០១) មាត្រា ១៦
¹³ Robinson, B.E., Masuda, Y.J., Kelly, A., Holland, M.B., Bedford, C., Childress, M., Fletschner, D., Game, E.T., Ginsburg, C., Hilhorst, T.,
Lawry, S., Miteva, D.A., Musengezi, J., Naughton-Treves, L., Nolte, C., Sunderlin, W.D. and Veit, P. (2018), Incorporating Land Tenure
Security into Conservation. CONSERVATION LETTERS, 11: e12383. <https://doi.org/10.1111/conl.12383>
¹⁴ អនុក្រឹត្យ១២៩ ស្តីពីវិធាន និងនីតិវិធីនៃការធ្វើអនុប្បយោគទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋ និងរបស់នីតិបុគ្គលសាធារណៈ (២០០៦), មាត្រា ២ ដល់ ៤ (បញ្ជីសារពើ
ភ័ណ្ឌទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ); អនុក្រឹត្យស្តីពីការដាក់បញ្ជី ការផ្ទេរនូវសិទ្ធិលើការជួលរយៈពេលវែង ឬសិទ្ធិលើដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច (២០០៧), មាត្រា៥ (សៀវភៅផល
បញ្ជីដីធ្លី)។ ប្រព័ន្ធទិន្នន័យ និងផែនទីដីរដ្ឋ (ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងនៃគណៈកម្មការដីរដ្ឋនៃថ្នាក់ខេត្ត/ក្រុង), បញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ(ស្ថិតក្រោមការ
គ្រប់គ្រងនៃក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ), និងបញ្ជីដីធ្លី (ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងនៃក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់។ អនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋ,
មាត្រា១៧។
¹⁵ អនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋ (២០០៥), មាត្រា៣; អនុក្រឹត្យ១២៩ ស្តីពីវិធាន និងនីតិវិធីនៃការធ្វើអនុប្បយោគទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋ និងរបស់នីតិបុគ្គល
សាធារណៈ (២០០៦), មាត្រា៥
¹⁶ អនុក្រឹត្យ១២៩ ស្តីពីវិធាន និងនីតិវិធីនៃការធ្វើអនុប្បយោគទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋ និងរបស់នីតិបុគ្គលសាធារណៈ (២០០៦), មាត្រា១៦
¹⁷ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ១២០ ២៤៤ ២៤៧

អាចតាំងប្រឆាំងនឹងតតិយជនបាន លុះត្រាតែភតិកៈ(អ្នកជួលអចិន្ត្រៃយ៍)ចុះបញ្ជីសិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍រួច។¹⁸ ប្រសិនបើការបង្កើតសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ត្រូវបានចាត់ទុកជាការផ្តល់សិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍ ការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ នឹងមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ធ្វើជាមធ្យោបាយមួយដើម្បីពង្រឹងសិទ្ធិកាន់កាប់ដីធ្លីរបស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ដោយអនុញ្ញាតឱ្យពួកគេអាចប្រើប្រាស់សិទ្ធិដែលទទួលបានពីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ដើម្បីតាំងនឹងភាគីទីបី។¹⁹ សិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍ ក៏អាចធ្វើទៅបានដោយមិនចាំបាច់យកថ្លៃ។²⁰

សិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍ដែលកើតចេញពីការបង្កើតសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ នឹងខុសពីសិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍ធម្មតា ដោយការមិនអនុវត្តការបង់ប្រាក់ជួលដែលបានកំណត់ និងការមិនអាចជួលបន្តនូវដីដែលបានជួលរួចហើយនោះ។²¹

ការជួលទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋមិនអាចលើសពី ១៥ឆ្នាំ។²² ដូចដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ អាចត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងតំបន់ជាក់លាក់នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ (ដែលត្រូវចុះបញ្ជីជាដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ) សម្រាប់រយៈពេលរហូតដល់ ២៥ ឆ្នាំ។ រដ្ឋាភិបាលគួរតែពិចារណាកំណត់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ជាប្រភេទពិសេសមួយនៃការជួលរយៈពេលវែងដែលត្រូវបានលើកលែងពីការរឹតបន្តឹងរយៈពេល១៥ឆ្នាំ។ នេះនឹងជាវិធីសាស្ត្រមួយដែលល្អប្រសើរជាងការបង្ការរយៈពេលនៃការបង្កើតសហគមន៍តំបន់ការពារ សម្រាប់រយៈពេលអតិបរមា១៥ ឆ្នាំ (ដើម្បីបានសិទ្ធិជួលរយៈពេលវែង) ហើយក៏សមរម្យជាង ជម្រើសនៃការធ្វើអនុប្បយោគតំបន់ការពារធម្មជាតិ ឡើងវិញពីដីសាធារណៈរដ្ឋទៅជាដីឯកជនរបស់រដ្ឋ (វាជាការល្អបំផុតក្នុងការរក្សាជារួមនូវវិធានការការពារដែលកំណត់ដោយស្របច្បាប់នៃដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ ដើម្បីការពារការពន្យារពេលបន្ថែមក្នុងការបង្កើតសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ដោយតម្រូវអោយធ្វើអនុប្បយោគដីបន្ថែមទៀត ។ល។)។

ប្រសិនបើការបង្កើត និងការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការផ្តល់សិទ្ធិប្រក្សក្ស ស្រដៀងនឹងសិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍ នោះកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ គួរតែត្រូវបានចាត់ទុកថា "ការជួល" ហើយចាំបាច់ត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ រួមជាមួយនឹងក្រសួងបរិស្ថាន និង/ឬអាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិពាក់ព័ន្ធ។²³ បន្ថែមពីនេះ ក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់ គួរចេញវិញ្ញាបនបត្រនៃការជួលរយៈពេលវែងដល់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ដែលគួរបញ្ជាក់អំពីប្រភេទ ទំហំទីតាំងនៃអចលនវត្ថុ អត្តសញ្ញាណម្ចាស់ដី អត្តសញ្ញាណរបស់អ្នកជួល (ឧ. សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងរយៈពេលនៃការជួល (ឧ. រយៈពេលនៃការគ្រប់គ្រងដោយសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ)។²⁴

¹⁸ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ១៣៤ ២៤៥ ២៤៦។ បើការជួលអចិន្ត្រៃយ៍មិនបានចុះបញ្ជីទេ វាអាចតាំងទៅនឹងអ្នកដែលទទួលបានលើការកាន់កាប់ និងការប្រើប្រាស់និងអាស្រ័យផលនៃអចលនវត្ថុនោះ ប៉ុន្តែវាអាចអនុវត្តបានចាប់ពី១៥ឆ្នាំឡើងទៅ។ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៤៦, ៥៩៨។ ការចុះបញ្ជីសិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍ ត្រូវបានកំណត់ក្នុង ប្រកាសអន្តរក្រសួងស្តីពីការចុះបញ្ជីអចលនវត្ថុទាក់ទងនឹងក្រមរដ្ឋប្បវេណី (ឆ្នាំ២០១៣)។
¹⁹ ការជួលអចលនវត្ថុ (ដូចជាតំបន់សហគមន៍ធម្មជាតិ) អាចត្រូវបានទប់ទល់នឹងអ្នកទទួលជាបន្តបន្ទាប់នៃសិទ្ធិពិតប្រាកដណាមួយលើអចលនវត្ថុដោយគុណធម៌នៃការពិតដែលថាអ្នកជួល (ដូចជាតំបន់សហគមន៍ធម្មជាតិ) បានកាន់កាប់ និងបន្តប្រើប្រាស់ និងទទួលបានផលចំណេញពីអចលនវត្ថុដែលបានជួល។ មើល ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ៥៩៨។
²⁰ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៥២
²¹ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៤៨, ២៥២; ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៣៧២; អនុក្រឹត្យស្តីពីការបញ្ជា និងការផ្ទេរសិទ្ធិលើការជួលរយៈពេលវែង ឬសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច (២០០៧) មាត្រា ៧-៨
²² អនុក្រឹត្យស្តីពីវិធានការណ៍ និងនីតិវិធីស្តីពីការចាត់ថ្នាក់ឡើងវិញនៃទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋ និងនីតិបុគ្គលសាធារណៈ (២០០៦) មាត្រា ១៨
²³ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា៣៥២, ៣៧១; អនុក្រឹត្យស្តីពីការបញ្ជា និងការផ្ទេរសិទ្ធិលើការជួលរយៈពេលវែង ឬសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច (២០០៧) មាត្រា ៥
²⁴ អនុក្រឹត្យស្តីពីការបញ្ជា និងការផ្ទេរសិទ្ធិលើការជួលរយៈពេលវែង ឬសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច (២០០៧) មាត្រា ៦ ១០

សិទ្ធិផលប្រយោជន៍

ជម្រើសទីបីដែលគេអាចផ្តល់ទៅដល់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិនោះគឺសិទ្ធិផលប្រយោជន៍។ សិទ្ធិផលប្រយោជន៍គឺជាសិទ្ធិក្នុងការប្រើប្រាស់ (និងអាស្រ័យផលលើអចលនវត្ថុ) ដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់អ្នកដទៃ ក្នុងអំឡុងពេលមួយដែលមិនលើសពីមួយជីវិតរបស់ផលប្រយោជន៍។²⁵ សិទ្ធិផលប្រយោជន៍អាចត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយកិច្ចព្រមព្រៀង ឬដោយច្បាប់ និងអាចបង្កើតតាមលិខិតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬដោយបែបផ្សេងទៀតបាន។²⁶ ស្រដៀងទៅនឹងការជួលអចិន្ត្រៃយ៍ដែរ ផលប្រយោជន៍អាចតាំងជាមួយតតិយជនបាន បើសិនជាត្រូវបានចុះបញ្ជី។²⁷

បើសិនជាសិទ្ធិគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិត្រូវបានប្រដូចទៅនឹងសិទ្ធិផលប្រយោជន៍ នោះវានឹងខុសពីសិទ្ធិប្រកួតប្រជែងទៀត ដោយហេតុថាសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិមិនអាចផ្ទេរ ឬជួលអោយអ្នកដទៃឡើយ។²⁸

ជាទូទៅ

សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិគួរតែទទួលបានការលើកលែងពីថ្លៃសេវា ឬពន្ធនានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងការផ្តល់សិទ្ធិកាន់កាប់។²⁹ ការលើកលែងនេះហាក់បីដូចជាត្រូវបានគាំទ្រដោយក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ។ ជាឧទាហរណ៍ នៅក្នុងការដឹកនាំក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុក្នុងការបង្កើតសេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តិស្តីពីវិធានការសេដ្ឋកិច្ច ដើម្បីគាំទ្របរិស្ថាន ធនធានធម្មជាតិ សង្គម និងវប្បធម៌ (ដោយសហការជាមួយក្រសួងបរិស្ថាន និងក្រសួង ឬស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត) ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិបានចែងថាវិធានការសេដ្ឋកិច្ចទាំងនោះគួរតែរួមបញ្ចូលវិធានការពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិតាមបែបសហគមន៍ (រួមមាន ការលើកលែងពីការជាប់ពន្ធអាករ និងការយកពន្ធផ្សេងៗលើប្រាក់ចំណូល ថ្លៃសេវា មូលនិធិ ឬវិភាគទានផ្សេងៗដែលសហគមន៍ទទួលបាន កំឡុងពេលអនុវត្តការគ្រប់គ្រងរួមគ្នា) និងរួមបញ្ចូលការបង់ប្រាក់សេវាសម្រាប់បង្កើត ឬថែរក្សាធនធានធម្មជាតិ និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ដល់បុគ្គល និងសហគមន៍ដោយសហការជាមួយរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ។³⁰

សិទ្ធិពិតប្រាកដគួរតែចូលជាធរមាន ដោយអនុលោមតាមកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងក្រសួងបរិស្ថាន ខ.កិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ។³¹

²⁵ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៥៦
²⁶ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៥៧, ២៥៨
²⁷ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៥៩។ ការចុះបញ្ជីផលប្រយោជន៍ត្រូវបានកំណត់ក្នុងប្រកាសអន្តរក្រសួងស្តីពីការចុះបញ្ជីអចលនវត្ថុទាក់ទងនឹងក្រមរដ្ឋប្បវេណី (ឆ្នាំ២០១៣)។
²⁸ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៦៣, ២៦៤; ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៣៧២
²⁹ មើល, ឧ. ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៨៤ (ការផ្តល់នូវចំណាយដល់អ្នកកាន់កាប់សិទ្ធិ/អ្នកអាស្រ័យនៅ); អនុក្រឹត្យស្តីពីការបញ្ជា និងការផ្ទេរសិទ្ធិលើការជួលរយៈពេលវែង ឬសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច (២០០៧) មាត្រា ១០ (កម្រៃសម្រាប់ការចេញវិញ្ញាបនបត្រនៃការជួលរយៈពេលវែង); អនុក្រឹត្យ១២៩ ស្តីពីវិធាន និងនីតិវិធីនៃការធ្វើអនុប្បយោគទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋ និងរបស់នីតិបុគ្គលសាធារណៈ (២០០៦), មាត្រា២០ (កម្រៃនៃការជួលទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ)។ មិនមានភាពច្បាស់លាស់ឡើយថាតើពន្ធលើការចុះបញ្ជី ឬហៅថា 'ពន្ធផ្ទេរ' ឬ 'ពន្ធប្រចាំប្រា' នឹងអាចអនុវត្តបានចំពោះសហគមន៍ តំបន់ការពារធម្មជាតិចំពោះការជួល សហគមន៍ តំបន់ការពារធម្មជាតិរបស់ពួកគាត់ (ដែលជាដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ)។
³⁰ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៧៥៩
³¹ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ១៣៣

ការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិគួរតែធានាសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិខ្លួនឯងជាអ្នកកាន់កាប់សិទ្ធិដែលបង្កើតឡើងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ (ជាឧទាហរណ៍ ក្រសួងបរិស្ថានជាអ្នកកាន់សិទ្ធិតែម្នាក់) ដោយសារតែវាត្រូវបានសន្មតថាសិទ្ធិដែលបានចុះបញ្ជីជាកម្មសិទ្ធិរបស់បុគ្គលដែលត្រូវបានចុះបញ្ជី។³² ដូច្នោះ សុវត្ថិភាពក្នុងការកាន់កាប់ដីមិនចាំបាច់ត្រូវបានពង្រឹងនោះទេ ប្រសិនបើការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ រួមបញ្ចូលអាជ្ញាធររដ្ឋ ជាជាងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិខ្លួនឯង។

ការសង្ខេបទៅមុខ

ការចុះបញ្ជីនៃសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិអាចជួយដោះស្រាយបញ្ហាវិវាទដីធ្លីដែលកំពុងកើតមាន ដោយសារតែដំណើរការចុះបញ្ជីរួមមាន (១) ការបញ្ជាក់ពីកម្មសិទ្ធិរដ្ឋ លើដីនោះ (២) ការបោះបង្គោលព្រំប្រទល់ដី (៣) ការដោះស្រាយរបស់អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចចំពោះវិវាទណាមួយ និង(៤) ការចុះបញ្ជីនៅក្នុងបញ្ជីដីធ្លី។³³

ការចុះបញ្ជីតំបន់ការពារធម្មជាតិគួរតែត្រូវផ្តល់ជាអាទិភាពដោយអាជ្ញាធររដ្ឋាភិបាល ដើម្បីឲ្យការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិអាចប្រព្រឹត្តិបានដោយមានប្រសិទ្ធភាព និងមិនមានការពន្យារពេលផងដែរ។ ការចុះបញ្ជីតំបន់ការពារធម្មជាតិនឹងបង្កើតជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ថាជាសិទ្ធិប្រើប្រាស់/សិទ្ធិអាស្រ័យនៅ សិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍ ឬសិទ្ធិលុបរោគនៅក្នុងដីតំបន់ការពារធម្មជាតិ។ នេះនឹងផ្តល់ឲ្យសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិទូរសិទ្ធិជាក់លាក់ពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងដីសហគមន៍របស់ពួកគេ និងផ្តល់ជាមធ្យោបាយច្បាស់លាស់មួយសម្រាប់អាជ្ញាធររដ្ឋាភិបាលក្នុងការធ្វើការចុះបញ្ជីតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ។ ក្នុងការចុះបញ្ជីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ រដ្ឋាភិបាលគួរតែធានាថាវានឹងមិនបង្កជាបន្ទុកបន្ថែមដល់សហគមន៍។ ការចុះបញ្ជីគួរតែជាផ្នែកមួយដែលស្វ័យប្រវត្តិ នៃដំណើរការបង្កើតសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិទាំងមូល។³⁴

³² ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ១៣៧
³³ អនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋ (២០០៥) មាត្រា ៨
³⁴ មើល ផ្នែកទូទៅ នៃប្រកាសអន្តរក្រសួងស្តីពីការចុះបញ្ជីអចលនវត្ថុទាក់ទងនឹងក្រមរដ្ឋប្បវេណី (ឆ្នាំ២០១៣)។

៣. ការបង្កើត និងការបែងចែកតំបន់គ្រប់គ្រង នៃតំបន់ ការពារធម្មជាតិ

គោលការណ៍សេរី ជាមុន និងការយល់ព្រមដែលទទួលបានព័ត៌មាន (គោលការណ៍ អេហ្វ្រិក) គួរតែត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុង ដំណើរការបង្កើត និងការបែងចែកតំបន់គ្រប់គ្រង នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ។ គោលការណ៍ អេហ្វ្រិក គឺជាសិទ្ធិដែលផ្តល់ដល់ជន ជាតិដើមភាគតិច ដែលត្រូវទទួលស្គាល់នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនជាតិដើមភាគតិច (UNDRIP) ហើយដែលស្របតាមសិទ្ធិជាសកលរបស់ពួកគេក្នុងការសម្រេចចិត្តដោយខ្លួនឯង។ គោលការណ៍អេហ្វ្រិក អនុញ្ញាតឲ្យជនជាតិ ដើមភាគតិចផ្តល់ ឃាត់ ឬដកហូតការយល់ព្រមនៅចំណុចណាមួយ ទាក់ទងនឹងច្បាប់ គោលនយោបាយរដ្ឋបាល ឬគម្រោង ដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ដីធ្លី ដែនដី ឬសិទ្ធិរបស់ពួកគេ។ គោលការណ៍ អេហ្វ្រិកអនុញ្ញាតឲ្យជនជាតិដើមភាគតិចមានឥទ្ធិពលលើ ការតាក់តែង ការអនុវត្ត ការតាមដាន និងការវាយតម្លៃនៃគម្រោង/សកម្មភាព។³⁵ វាក៏ត្រូវបានទទួលស្គាល់ផងដែរថា គោល ការណ៍ អេហ្វ្រិកមិនត្រឹមតែមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ជនជាតិដើមភាគតិចប៉ុណ្ណោះទេ តែវាក៏ជាការអនុវត្តដ៏ល្អបំផុតសម្រាប់ការ ចូលរួមប្រកបដោយអត្ថន័យជាមួយសហគមន៍មូលដ្ឋានផងដែរ ដោយសារតែការចូលរួមរបស់ពួកគេនៅក្នុងការសម្រេចចិត្ត លើ

³⁵ អង្គការស្បៀងអាហារ និងកសិកម្មនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ "ជនជាតិដើមភាគតិច", <https://www.fao.org/indigenous-peoples/our-pillars/fpic/en/#:~:text=Free%2C%20Prior%2C%20and%20Informed%20Consent,universal%20right%20to%20self%2Ddetermination;> អង្គការអភិរក្សអន្តរជាតិ "ការយល់ព្រមដោយសេរី ជាមុន និងការយល់ព្រមដែលទទួលបានព័ត៌មានក្នុងបរិបទ", <https://www.conservation.org/projects/free-prior-and-informed-consent-in-context#:~:text=The%20principle%20of%20Free%2C%20Prior,given%20under%20force%20or%20threat>

សកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍ណាមួយដែលបានស្នើឡើង នឹងបង្កើនការចូលរួមរបស់ពួកគេ និងជួយធានាសិទ្ធិក្នុងការអភិវឌ្ឍរបស់ពួកគេថា ជាគោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្សជាមូលដ្ឋាន។

‘ជាមុន’ មានន័យថាការយល់ព្រមគឺត្រូវបានសាកសួរជាមុនក្នុងរយៈពេលសមស្របមុនពេលមានការអនុញ្ញាត ឬការចាប់ផ្តើម សកម្មភាពណាមួយ។ នេះមានន័យថា វានឹងអនុញ្ញាតឲ្យមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ភាគីពាក់ព័ន្ធក្នុងការពិគ្រោះយោបល់ និងមានពេលវេលាសមហេតុផលក្នុងការពិនិត្យមើលសំណើនេះ។

‘ការទទួលបានព័ត៌មានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ’ មានន័យថាការប្រាស្រ័យទាក់ទង និងព័ត៌មាន (សេចក្តីលម្អិត ដែលផ្តោតសង្កត់លើសក្តានុពលនៃផលប៉ះពាល់វិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមាន នៃសកម្មភាព និងលើកឡើងនៅក្នុងភាសា និងទម្រង់ដែលសហគមន៍អាចយល់) គួរតែត្រូវបានផ្តល់ជូន មុនពេលស្វែងរកការយល់ព្រម និងក៏ជាផ្នែកមួយនៃការបន្តដំណើរការយល់ព្រម។

‘ការយល់ព្រម’ សំដៅលើសិទ្ធិរបស់សហគមន៍ក្នុងសេចក្តីសម្រេចចិត្តរួមគ្នា តាមរយៈដំណើរការធ្វើការសម្រេចចិត្តតាមទម្លាប់របស់សហគមន៍ មុនពេលដែលសកម្មភាព ឬគម្រោងចាប់ផ្តើម ក៏ដូចជាធ្វើឡើងពេញមួយវដ្តជីវិតរបស់សកម្មភាព/គម្រោង។

សិទ្ធិទទួលបានគោលការណ៍អេហ្សូពិក គឺចាំបាច់សម្រាប់ការបង្កើត និងការបែងចែកតំបន់គ្រប់គ្រង នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ ដោយសារតែការសម្រេចចិត្តបែបនេះអាចប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ និង/ឬដោយប្រយោលដល់បូរណភាពនៃ ការចូលប្រើប្រាស់ និងការប្រើប្រាស់ ទឹកដី ធនធាន ក៏ដូចជាទម្លាប់ និងការអនុវត្តប្រពៃណីរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច និងសហគមន៍មូលដ្ឋានផងដែរ។

ការគោរពគោលការណ៍ អេហ្សូពិក និងការដាក់បញ្ចូលគោលការណ៍នេះនៅក្នុងដំណើរការបង្កើត និងការបែងចែកតំបន់គ្រប់គ្រង នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ គួរតែរួមបញ្ចូលការចូលរួមដ៏មានអត្ថន័យជាមួយជនជាតិដើមភាគតិច និងសហគមន៍មូលដ្ឋាន នៅពេលធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្តលើការបង្កើតតំបន់ការពារធម្មជាតិ ក៏ដូចជាការបែងចែកតំបន់គ្រប់គ្រង នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិនីមួយៗ។

ការបង្កើតតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងការបែងចែកតំបន់គ្រប់គ្រង នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិទៅជា បួន (៤) តំបន់គ្រប់គ្រងផ្សេងគ្នា ពីតំបន់ការពារវិវត្តបង្កើនខ្ពស់ ទៅទាបបំផុត៖ (១) តំបន់ស្នូល (២) តំបន់អភិរក្ស (៣) តំបន់ប្រើប្រាស់ដោយចីរភាព និង (៤) តំបន់សហគមន៍³⁶ បានអនុវត្តការវិវត្តបង្កើនដែលកំណត់ដោយច្បាប់ ដែលជាហេតុអាចប៉ះពាល់ដល់ជនជាតិដើមភាគតិច និងសហគមន៍មូលដ្ឋានដែលរស់នៅក្នុង ឬក្បែរតំបន់ការពារធម្មជាតិ សកម្មភាពរបស់ពួកគេ និងការចូលប្រើប្រាស់ធនធានរបស់ពួកគេនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ។

ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ បានតម្រូវឲ្យមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយភាគីពាក់ព័ន្ធមុននឹងសម្រេចការបង្កើត និងការកែប្រែតំបន់ការពារធម្មជាតិ³⁷ ទោះបីជាវាមិនមានភាពច្បាស់លាស់ថាតើភាគីមិនមែនរដ្ឋាភិបាលអាចចូលរួមក្នុងការសម្រេចបែងចែកតំបន់គ្រប់គ្រង នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិក៏ដោយ។³⁸

³⁶ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣) មាត្រា ៣៦៤
³⁷ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣) មាត្រា ៣៥៨, ៣៦០
³⁸ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣) មាត្រា ៣៦៤-៣៦៥, ៣៦៧

៤. ការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ

ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ មិនបានបញ្ជាក់ថា តើការបន្តការគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិត្រូវបានអនុញ្ញាត ឬទេ បន្ទាប់ពីរយៈពេល ២៥ឆ្នាំដំបូង (ដោយសន្មត់ថារយៈពេលនៃកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ គឺសម្រាប់រយៈពេលជាអតិបរមា ២៥ឆ្នាំ)។ ដូច្នេះ វាមិនមានការធានាថាកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ អាចត្រូវបានបន្តនោះទេ ហើយក៏មិនមានការបញ្ជាក់ថាសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ នឹងត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិអនុគ្រោះ ក្នុងការបន្តកិច្ចព្រមព្រៀងដរាបណាពួកគេបានគោរពតាមផែនការគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិរបស់ពួកគេ និងកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធជាដើម។ ដោយគ្មានការធានាថាការគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ បានល្អ នឹងធានាបាននូវការបន្តការគ្រប់គ្រង នៃសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ តាមរយៈការបន្តការគ្រប់គ្រងឡើងវិញ នោះសុវត្ថិភាពនៃការកាន់កាប់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ របស់សហគមន៍គឺមានភាពតឹងតែង និងមានរយៈពេលខ្លី។ ការគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិដោយមានប្រសិទ្ធភាពរយៈពេលវែង នឹងត្រូវបានលើកទឹកចិត្ត ប្រសិនបើមានការធានាការបន្តឡើងវិញនូវការគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ (ជាមួយនឹងលក្ខខណ្ឌសមហេតុផល)។ សហគមន៍ផងដែរ ក៏មានអារម្មណ៍ថាមានសុវត្ថិភាពជាងមុន ជាពិសេសក្នុងបរិបទដែលជារឿយៗពួកគេបានប្រឈមមុខនឹងហានិភ័យបាត់បង់ដីសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ទៅប្រយោជន៍ និងអាទិភាពរបស់រដ្ឋាភិបាល ដូចជាការអភិវឌ្ឍ អ្នកវិនិយោគជាដើម។

ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ បញ្ជាក់តែសមត្ថភាពរបស់អាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិក្នុងការផ្អាកសម្រាប់ការត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃឡើងវិញ នូវដំណើរការរបស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ប្រសិនបើសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិមិនអនុវត្តតាមកិច្ច

ព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងផែនការគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ។ កិច្ចព្រមព្រៀងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិនេះផងដែរ អាចត្រូវបានដកហូត ប្រសិនបើសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិធ្វើសកម្មភាពផ្ទុយនឹងលក្ខខណ្ឌនៃកិច្ចព្រមព្រៀង និងផែនការគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ។³⁹ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិមិនមានបទប្បញ្ញត្តិដែលអនុញ្ញាតឲ្យបន្តសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិឡើងវិញដោយអាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិដោយផ្ទាល់នោះទេ។

មានការព្រួយបារម្ភមួយចំនួនបានលើកឡើងលើកង្វះការណែនាំទាក់ទងនឹងការអនុលោមរបស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិតាមលក្ខខណ្ឌរបស់កិច្ចព្រមព្រៀង និងផែនការគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ។ ការណែនាំនេះ រួមជាមួយនឹងការកំណត់លក្ខខណ្ឌ និងលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ អាចជួយទាំងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងអាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិឲ្យយល់ដឹងពីរបៀបដែលការអនុលោមត្រូវបានកំណត់ និងអាចធានាបន្ថែមនូវគណនេយ្យភាព និងតម្លាភាពក្នុងវិធីសាស្ត្រតាមដាន និងវាយតម្លៃ។ វាមានសារៈសំខាន់ណាស់ ដោយសារតែការអនុលោមរបស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិគឺជាកត្តាចម្បង សម្រាប់អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចធ្វើការសម្រេចចិត្តថាតើសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិអាចបន្តគ្រប់គ្រងតំបន់ដែលបានចែកឲ្យសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ។ ការដែលមានលក្ខខណ្ឌ និងលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យច្បាស់លាស់ អាចជួយការពារការលើកឡើងមិនត្រឹមត្រូវដោយអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច ពីការគ្រប់គ្រងមិនត្រឹមត្រូវរបស់សហគមន៍ ដែលអាចចោទប្រកាន់ថាជាការមិនអនុលោមរបស់សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ។ នៅក្នុងករណីនេះ សហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិគួរតែមានសិទ្ធិប្រើប្រាស់យន្តការបណ្តឹង។

ប្រសិនបើអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចសម្រេចចិត្តដកហូតសិទ្ធិគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងលុបចោលកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ សហគមន៍ដែលរងការប៉ះពាល់គួរតែមានសិទ្ធិក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍សេចក្តីសម្រេចចិត្តដ៏សំខាន់មួយនេះ។ យន្តការនីតិវិធីគួរតែត្រូវបានដាក់ឲ្យមានដំណើរការ ដើម្បីអនុញ្ញាតឲ្យសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

³⁹ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣) មាត្រា ៣៧១

៥. ការអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍ធម្មជាតិ

ទេសចរណ៍ធម្មជាតិ⁴⁰ ហាក់បីដូចជាជំនាញដ៏ទាក់ទាញមួយដែលរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាពុំពងជំរុញឲ្យមានការអភិវឌ្ឍ។⁴¹ នេះត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ៖

- ក្រសួងបរិស្ថានមានទំនួលខុសត្រូវក្នុងការសម្របសម្រួល និងសហការជាមួយក្រសួងទេសចរណ៍ និងរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ក្នុងការគ្រប់គ្រងគម្រោងទេសចរណ៍ធម្មជាតិស្ថិតក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ។⁴²

⁴⁰ អេកូទេសចរណ៍ ក្នុងបរិបទតំបន់ការពារធម្មជាតិ របៀងអភិរក្សជីវចម្រុះ និងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ) សំដៅដល់ការធ្វើដំណើរទស្សនា ឬសេវាកម្ម និងសកម្មភាពទេសចរណ៍នានាក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ របៀងអភិរក្សជីវចម្រុះ ឬ ក្នុងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ ដែលបង្កផលប៉ះពាល់អប្បបរមាដល់បរិស្ថានធម្មជាតិក្នុង និងជុំវិញតំបន់ទេសចរណ៍ និងមានគោលដៅបម្រើឱ្យសកម្មភាពអភិរក្ស លើកកម្ពស់ការយល់ដឹង និងការស្រឡាញ់ធម្មជាតិ និង វប្បធម៌ក្នុងតំបន់ និងផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់ការអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ចមូលដ្ឋាន និងតំបន់ប្រកបដោយនិរន្តរភាព។

ផលប៉ះពាល់អប្បបរមា សំដៅទៅលើផលប៉ះពាល់ ឬ សកម្មភាពដែលធ្វើឱ្យមានបម្រែបម្រួលតិចតួចមកលើធនធានជីវចម្រុះ ប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ទេសភាពធម្មជាតិ លក្ខខណ្ឌ បរិស្ថាន ទិដ្ឋភាព ឬ បរិស្ថានជុំវិញក្នុងតំបន់ លក្ខណៈសម្បត្តិ និងគុណតម្លៃសង្គម-វប្បធម៌នៅក្នុងតំបន់ បទពិសោធន៍ និងគុណភាពទស្សនារបស់ភ្ញៀវទេសចរ ការចំណាយសម្រាប់ការរស់នៅរបស់ប្រជាជនមូលដ្ឋាន សមត្ថភាពដែលអាចទទួលបានរបស់តំបន់ កិច្ចគាំពារបរិស្ថាន និងការអភិរក្ស និងលទ្ធភាពសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្រិតមូលដ្ឋាន និងក្នុងតំបន់។ ប្រកាសលេខ ២៩៤ ស្តីពីការដាក់ឲ្យអនុវត្តនូវគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍គួររក្សាបន្តធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០(ដប់) ហិកតា ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងរបៀងអភិរក្សជីវចម្រុះ(២០២២)។

⁴¹ The Phnom Penh Post, "ASEAN and Cambodia boost ecotourism initiatives" (ថ្ងៃ៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២៤); ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍មូលដ្ឋាន ២០២៤-២០២៨ របស់ប្រទេសកម្ពុជា

⁴² ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៦០៧

- ក្រសួងបរិស្ថាន (ឬរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដោយមានការយល់ព្រមជាមុនពីក្រសួងបរិស្ថាន) មានសិទ្ធិចេញលិខិតអនុញ្ញាត និងចុះកិច្ចព្រមព្រៀង ឬកិច្ចសន្យាសម្រាប់គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ (ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយក្រសួង ឬស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធ)។⁴³
- ក្រសួងបរិស្ថាន មានសិទ្ធិក្នុងការបង្កើតអេកូទេសចរណ៍ជលផលនៅក្នុងតំបន់អភិរក្ស និងតំបន់ស្នូលនៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ (តំបន់ចំនួនពីរដែលទទួលបានការការពារខ្ពស់បំផុត នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ)ដោយធ្វើការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និង រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ។⁴⁴
- ក្រសួងបរិស្ថានមានទំនួលខុសត្រូវក្នុងការរៀបចំសេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយ លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ ផែនការគ្រប់គ្រង ផែនការសកម្មភាព និងគោលការណ៍ណែនាំបច្ចេកទេសសម្រាប់គ្រប់គ្រងគម្រោងវិនិយោគអភិវឌ្ឍ និងគម្រោងអភិវឌ្ឍសហគមន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិ; សម្របសម្រួល និងសហការជាមួយក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងវិស័យឯកជន ក្នុងការគ្រប់គ្រងគម្រោងវិនិយោគទេសចរណ៍ធម្មជាតិ; សិក្សា សម្របសម្រួល និងគ្រប់គ្រងគម្រោងវិនិយោគអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍ធម្មជាតិ និងគម្រោងអភិវឌ្ឍ សហគមន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិដោយសហការជាមួយក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ; សម្របសម្រួលការរៀបចំបង្កើត ត្រួតពិនិត្យ តាមដាន និងវាយតម្លៃការអនុវត្តក្នុងទេសចរណ៍ធម្មជាតិ ដើម្បីទាក់ទាញភ្ញៀវជាតិ និងអន្តរជាតិមកលេងកម្សាន្តនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិដោយ សហការជាមួយក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ; សម្របសម្រួលសិក្សាកំណត់ទីតាំងនិងបោះបង្គោលព្រំប្រទល់ដីសម្រាប់គម្រោងវិនិយោគអភិវឌ្ឍ ទេសចរណ៍ធម្មជាតិនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ; រៀបចំ តាមដាន និងពិនិត្យវឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្តគម្រោងវិនិយោគអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍ធម្មជាតិ និងគម្រោងអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍ធម្មជាតិរបស់សហគមន៍; ពិនិត្យនិងកែសម្រួលផែនការមេធម្មជាតិ និងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍសម្រាប់គម្រោងវិនិយោគអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍; សម្របសម្រួលដោះស្រាយទំនាស់និងភាពមិនប្រក្រតីផ្សេងៗ ដែលកើតឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្ត កម្មវិធីនិងគម្រោងវិនិយោគអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍ធម្មជាតិ; រៀបចំយន្តការប្រមូលចំណូលពីសេវាកម្មទេសចរណ៍ធម្មជាតិ សម្រាប់ចូលរួមទ្រទ្រង់សកម្មភាព អភិរក្សតំបន់ការពារធម្មជាតិ; រៀបចំគម្រោងយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ និងវិស័យឯកជននានាសម្រាប់គាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍ធម្មជាតិប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព; និង សិក្សារៀបចំបង្កើតផលិតផលទេសចរណ៍ក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិនិងការពង្រឹងសមត្ថភាពរដ្ឋបាល ថ្នាក់ក្រោមជាតិនិងសហគមន៍មូលដ្ឋានលើការអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍ធម្មជាតិ ដោយសហការជាមួយ ក្រសួងស្ថាប័ននិងដៃគូអភិវឌ្ឍពាក់ព័ន្ធ។⁴⁵
- ក្រសួងទេសចរណ៍ទទួលបន្ទុកក្នុងការរៀបចំសេចក្តីព្រាងគោលនយោបាយ និងផែនការអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិដោយសហការជាមួយក្រសួងបរិស្ថាន រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធ; រៀបចំផែនការទេសចរណ៍ជាតិ និងតំបន់ ហើយដាក់ជូនរាជរដ្ឋាភិបាលពិនិត្យ អនុម័ត និងដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ; ការរៀបចំ និងគ្រប់គ្រងឧស្សាហកម្មទេសចរណ៍ធម្មជាតិនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិរួមគ្នាជាមួយនិងក្រសួងបរិស្ថាន;

⁴³ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៣៧៨

⁴⁴ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៦០៣។ តំបន់ស្នូលនៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ (ខ. តំបន់ដែលទទួលបានការការពារខ្ពស់បំផុតក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ) ត្រូវបានដាក់ជាតំបន់បែបនេះដោយសារតែគុណតម្លៃខ្ពស់របស់វាសម្រាប់ការអភិរក្សប្រភេទសត្វ ឬរុក្ខជាតិដែលកម្រ ជិតផុតពូជ ឬត្រូវបានគំរាមកំហែង តំបន់បង្កាត់ពូជសត្វព្រៃ និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីដែលផ្ទុយស្រយ។ ការចូលទៅកាន់តំបន់ស្នូលត្រូវបានហាមឃាត់ លើកលែងតែមន្ត្រីដែលទទួលខុសត្រូវលើការគ្រប់គ្រង តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងអ្នកស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រដែលមានការអនុញ្ញាតជាមុនពីក្រសួងបរិស្ថាន និងនៅពេលដែលវាចាំបាច់សម្រាប់សន្តិសុខ និងការពារជាតិ។ តំបន់អភិរក្សនៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ (ខ. តំបន់ការពារបំផុតលំដាប់ទី 2 នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ) គឺនៅជាប់នឹងតំបន់ស្នូល និងមានតម្លៃសម្រាប់ការអភិរក្សធនធានធម្មជាតិប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ទីទួលទឹក និងទេសភាពធម្មជាតិ។ ការចូលទៅកាន់តំបន់អភិរក្សទាមទារការអនុញ្ញាតជាមុនពីមន្ត្រីដែលទទួលខុសត្រូវសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិ លើកលែងតែមន្ត្រីការសន្តិសុខជាតិ និងការពារជាតិ។ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៣៦៤។

⁴⁵ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា៦០៨

ការចេញអាជ្ញាប័ណ្ណ និងការអនុញ្ញាតឲ្យឧស្សាហកម្មទេសចរណ៍ធម្មជាតិដំណើរការនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ, សហការ
ជាមួយក្រសួងទេសចរណ៍ និងរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដើម្បីសិក្សា និងកំណត់តំបន់សក្តានុពលសម្រាប់ការអនុវត្តទេសចរណ៍
ធម្មជាតិនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ; និងតាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និងអធិការកិច្ចការអនុវត្តអាជ្ញាប័ណ្ណ និងលិខិតអនុញ្ញាតនៅក្នុង
ឧស្សាហកម្មទេសចរណ៍ធម្មជាតិ។⁴⁶

- ក្រសួងបរិស្ថានដោយសហការជាមួយ ក្រសួងទេសចរណ៍ ក្រសួង/ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ និងរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិត្រូវរៀបចំ
លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តស្តីពីការអភិវឌ្ឍ និងការគ្រប់គ្រងវិស័យទេសចរណ៍ធម្មជាតិនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ អនុលោមតាម
ស្តង់ដារទេសចរណ៍ធម្មជាតិថ្នាក់ជាតិ និងអន្តរជាតិ។⁴⁷

ខណៈពេលដែលវិស័យទេសចរណ៍ធម្មជាតិមិនបង្កឱ្យមានបញ្ហា វាជាការសំខាន់ណាស់ក្នុងការពិចារណាដោយប្រុងប្រយ័ត្នអំពី
របៀបដែលទេសចរណ៍ធម្មជាតិត្រូវបានអនុវត្ត ជាពិសេសនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ ។ ក្នុងបរិបទអភិបាលកិច្ច វាហាក់ដូចជា
មានកង្វះខាតនូវក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ច្បាស់លាស់ និងគ្រប់គ្រងដោយលើវិស័យទេសចរណ៍ធម្មជាតិ⁴⁸ ជាពិសេសទាក់ទងនឹងរបៀប
ដែលប្រតិបត្តិការទេសចរណ៍ធម្មជាតិគ្រប់ប្រភេទនឹងមានអន្តរកម្មជាមួយ ឬប្រតិបត្តិស្របតាមការគ្រប់គ្រងតំបន់ការពារធម្មជាតិ។

ការលើកកម្ពស់ទេសចរណ៍ធម្មជាតិដោយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជារួមមានការរៀបចំនូវប្រកាសចំនួន៣(ដើម្បីការបស់ក្រសួង ឬសេចក្តី
ប្រកាស)៖ ប្រកាសស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមាន
ទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតា ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ ដោយរៀបចំកិច្ចសន្យាប្រើប្រាស់ដីតាំងដីក្នុងរយៈពេលមិនលើសពី
១៥ឆ្នាំ; ប្រកាសស្តីពី គោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតធំ ដោយរៀបចំកិច្ច
សន្យាជួលដីតាំងដីក្នុងរយៈពេលមិនលើសពី៥០ឆ្នាំ និងប្រកាសស្តីពីការរៀបចំ និងផ្តល់សេវាកម្មសហគមន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិ
ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងរបៀងអភិរក្សជីវៈចម្រុះ។⁴⁹

ប្រកាសនោះ ក៏មាននូវការភាន់ច្រឡំផងដែរទៅលើស្ថានភាពនៃប្រកាសទាំងនោះ។ វាមានប្រកាស ស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំក្នុង
ការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតា ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់
ការពារធម្មជាតិ។⁵⁰ ប្រកាសនេះបង្ហាញនូវកិច្ចសន្យាប្រើប្រាស់ដីគំរូ នៃគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមាន
ទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតា ដែលអាចបង្កើតបានសម្រាប់រយៈពេល១៥ឆ្នាំ គិតចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខា និងទទួលបានការអនុញ្ញាត
ពីក្រសួងបរិស្ថាន។ ប្រសិនបើអ្នកអភិវឌ្ឍគម្រោងចង់បន្ត ឬបញ្ចប់កិច្ចសន្យា អ្នកអភិវឌ្ឍគម្រោងនឹងត្រូវដាក់សំណើជា
លាយលក្ខណ៍អក្សរទៅកាន់ក្រសួងបរិស្ថាន ក្នុងរយៈពេល ២ឆ្នាំ មុនថ្ងៃផុតកំណត់នៃកិច្ចសន្យាបច្ចុប្បន្ន។ ការបន្តកិច្ចសន្យានឹង
ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យដោយផ្អែកលើលទ្ធផលនៃការវាយតម្លៃ និងការសម្រេចចិត្តរបស់ក្រសួងបរិស្ថាន។⁵¹

⁴⁶ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា៦០៩

⁴⁷ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា៦១២

⁴⁸ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍មូលដ្ឋាន ២០២៤-២០២៨ របស់កម្ពុជា (ក្របខណ្ឌច្បាប់ទេសចរណ៍ធម្មជាតិមិនទាន់ដាក់លាក់នៅឡើយទេ)

⁴⁹ ខ្មែរថាម, "307 small nature tourism projects approved in September" (ថ្ងៃ៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២២)

⁵⁰ ប្រកាសលេខ ២៩៤ ស្តីពីការដាក់ឱ្យអនុវត្តនូវគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម
១០(ដប់) ហិកតា ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងរបៀងអភិរក្សជីវៈចម្រុះ(២០២២)

⁵¹ ប្រកាស២៩៤ ស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតា ស្ថិតនៅក្នុង
តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងរបៀងអភិរក្សជីវៈចម្រុះ(២០២២) (គំរូកិច្ចសន្យាជួលដី, សន្មត់ថាជាទម្រង់)

ប្រកាសស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានទំហំផ្ទៃដី ក្រោម ១០ហិកតា ចែងថា គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិបែបនេះអាចដំណើរការជាទម្រង់មួយក្នុងចំណោមទម្រង់គំរូចំនួន ២៖ (១) គម្រោងវិស័យឯកជន ឬ (២) គម្រោងសហការរួមគ្នារវាងវិស័យឯកជនជាមួយនឹងសហគមន៍មូលដ្ឋាន។ ប្រភេទសេវាកម្ម ដែលទទួលបានការអនុញ្ញាតរួមមាន៖ សេវាកម្មស្នាក់នៅ (ឧទាហរណ៍ អេកូឡូជ ជំរុំបោះតង់ចល័តនិងអចិន្ត្រៃយ៍ ផ្ទះដើមឈើ កន្លែងវិបស្សនា និងក្លឹប យូហ្គា ជំរុំការវាវាវាខ្នាតតូច ផ្ទះសំណាក់ឧទ្យានុរក្ស ផ្ទះសំណាក់សហគមន៍ ផ្ទះស្នាក់បូករួមអាហារពេល ព្រឹករបស់ប្រជាសហគមន៍ ផ្ទះស្នាក់); សេវាកម្មអាហារនិងភេសជ្ជៈ (ឧទាហរណ៍ ហាងកាហ្វេ និងភោជនីយដ្ឋានខ្នាតតូច ផ្ទះបាយ ឧទ្យានុរក្ស ផ្ទះបាយសហគមន៍ ផ្ទះស្នាក់បូករួមអាហារពេលព្រឹករបស់ប្រជាសហគមន៍ ម៉ាស៊ីនលក់ស្វ័យប្រវត្តិ (Vending Machine) ដែលប្រើថាមពលនិងបច្ចេកវិទ្យាបៃតង តំបន់ឬទីតាំងបើកចំហសម្រាប់ស្រស់ស្រាយអាហារ តូប អាហារធ្វើពីឈើ/ឬស្សី/ ពាក់កណ្តាលស៊ីម៉ង់); សេវាកម្មមគ្គុទេសក៍ទេសចរណ៍ (ឧទាហរណ៍ មគ្គុទេសក៍ឧទ្យានុរក្ស មគ្គុទេសក៍សហគមន៍); សេវាកម្មដឹក ជញ្ជូន (ឧទាហរណ៍ កង់ កង់អាគុយ ឡានអគ្គិសនី សេវាកម្មទេសចរណ៍ សេវាកម្មគោយន្ត និងសេវាកម្មដឹកជញ្ជូនខ្នាតតូចដទៃ ទៀតដែលមានលក្ខណៈមេត្រីបរិស្ថាន); ការលក់វត្ថុអនុស្សាវរីយ៍ (ឧទាហរណ៍ ទីតាំងលក់វត្ថុអនុស្សាវរីយ៍ធ្វើដោយសហគមន៍ ហាងលក់វត្ថុអនុស្សាវរីយ៍ ខ្នាតតូច មជ្ឈមណ្ឌលពិព័រណ៍សិប្បកម្មខ្នាតតូច មជ្ឈមណ្ឌលធ្វើសិប្បកម្មផលិតផលសំគាល់តំបន់ ឬទី តាំងតូចៗសមស្របសម្រាប់លក់ដូរ); ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងសម្បទាទេសចរណ៍ដទៃទៀតដែលត្រូវអនុញ្ញាត (ទីតាំងមើល ទេសភាព ធម្មជាតិ ប៉មមើលសត្វព្រៃ កន្លែងចំណតខ្នាតតូច សម្បទាសម្រាប់គ្រប់គ្រងសំណល់ មជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មាន សម្បទា សម្រាប់ការផ្តល់ដំណឹងជាមុន ទីតាំងដើរព្រៃនិងដើរឡើងភ្នំ បរិក្ខា សុខាមាលភាពទេសចរ (រាប់បញ្ចូលទាំងបន្ទប់ទឹកនិងបង្គន់អនា ម័យស្តង់ដារបរិស្ថាន) ផ្ទាំងផ្តល់ព័ត៌មាន ស្លាកសញ្ញា មជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មាន សម្បទាសម្រាប់លើកកម្ពស់ការស្រាវជ្រាវនិងការអប់រំ ផ្លូវថ្មី ជើង/ជិះកង់ មណ្ឌលសង្គ្រោះបន្ទាន់)។ ប្រភេទសកម្មភាពដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតរួមមាន៖ ដើរព្រៃ / ដើរឡើងភ្នំ; ទស្សនា និងឆ្លុះមើលសត្វ/សត្វព្រៃ; បោះតង់ក្នុងជំរុំតង់ និងបោះតង់ក្នុងជំរុំការវាវាវាខ្នាតតូច; គយគន់ទេសភាព; ហែលទឹកនៅទឹកជ្រោះ បឹង ប្តូរ/ទន្លេ/ស្ទឹងធម្មជាតិ; ចូលរួមធ្វើវិបស្សនា និងសកម្មភាពក្នុងក្លឹបយូហ្គា; សកម្មភាពពាក់ព័ន្ធនឹងការស្រាវជ្រាវ និងការអប់រំ; ជិះកង់, ជិះសេះ/រទេះសេះ/រទេះគោ/គោយន្ត; ជិះឡានអគ្គិសនី/កង់អាគុយ; ធម្មយាត្រា ឬសកម្មភាពដង្ហែសាសនា; ចតរូបអនុស្សាវរីយ៍; គយគន់មើលផ្កាយ; ទូកកាណូ/ជិះទូក/ជិះទូកកែយ៉ាក់; មុជទឹកក្នុងសមុទ្រ; មើលផ្កាថ្មនៅបាតសមុទ្រ; ការលោតទំលាក់ខ្លួនពីទី ខ្ពស់; ការឡើងជញ្ជាំងភ្នំ; ការលោតឆ័ត្រយោងពីលើយន្តហោះ; និងសកម្មភាពកំសាន្តខ្នាតតូចដទៃទៀត ដែលមានផលប៉ះពាល់ អប្បបរមាដល់បរិស្ថានធម្មជាតិ ធនធាន ជីវចម្រុះ និងវប្បធម៌ក្នុងតំបន់។ អគ្គនាយកដ្ឋានសហគមន៍មូលដ្ឋាន (ចំណុះក្រសួងបរិស្ថា ន) ទទួលខុសត្រូវក្នុងការសម្របសម្រួល និងអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានផ្ទៃដីតិចជាង ១០ ហិ កតានៅក្នុងការពារធម្មជាតិ។⁵²

និយាយជារួម ប្រកាសស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែល មានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតា ក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិមានឧបសម្ព័ន្ធចំនួន ២គឺ គំរូកិច្ចសន្យាប្រើប្រាស់ដី ទម្រង់នៃការរៀបចំប្លង់មេ និងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍សម្រាប់ទេសចរណ៍ធម្មជាតិខ្នាតតូចដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម១០ហិកតា ក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ ទម្រង់ នៃការរៀបចំឯកសារទស្សនាទានជាលក្ខណៈបទបង្ហាញសម្រាប់គម្រោងដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតា និងលិខិតគំរូ សម្រាប់ការស្នើរគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិខ្នាតតូចតិចជាងដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតា ក្នុងតំបន់ការពារធម្ម ជាតិ (មានពីរទម្រង់៖ មួយសម្រាប់អ្នកដាក់ពាក្យដែលជាបុគ្គល និងមួយសម្រាប់អ្នកដាក់ពាក្យដែលជាក្រុមហ៊ុន)។ ឧបសម្ព័ន្ធ១

⁵² ប្រកាស២៩៤ ស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតា ស្ថិតនៅក្នុង តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងរបៀងអភិរក្សជីវៈចម្រុះ(២០២២)

សំដៅទៅលើការស្នើសុំ និងនីតិវិធីអនុវត្តសម្រាប់គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានផ្ទៃដីតិចជាង ១០ ហិកតា នៅក្នុងតំបន់ការពារ ដែលក្នុងនោះមាន ៤ ដំណាក់កាល។ ដំណាក់កាលទី១ គឺជាដំណើរការស្នើសុំ ដែលអ្នកស្នើអភិវឌ្ឍន៍គម្រោងទេសចរណ៍ធម្មជាតិខ្នាតតូច (ដែលអាចជារូបវន្តបុគ្គល ឬនីតិបុគ្គល) ដាក់ពាក្យស្នើសុំ នៅច្រកចេញចូលតែមួយ នៃក្រសួងបរិស្ថាន។ ដំណាក់កាលទី២ គឺជាដំណើរការវាយតម្លៃ (រយៈពេលរហូតដល់៤៥ថ្ងៃ នៃថ្ងៃធ្វើការ) ដែលរួមមានការការពិនិត្យឯកសារស្នើសុំ ការចុះពិនិត្យសិក្សាទីតាំងស្នើសុំ និងការសម្រេចរបស់ក្រសួងបរិស្ថាន(ការទទួលបានលិខិតអនុញ្ញាតជាគោលការណ៍ ស.ជ.ណ)។ ដំណាក់កាលទី៣ គឺជាដំណើរការបំពេញនីតិវិធី (រយៈពេលរហូតដល់១៨០ថ្ងៃនៃថ្ងៃធ្វើការបន្ទាប់ពីទទួលបាន ស.ជ.ណ) ដែលរួមមានការបោះបង្គោលព្រំទីតាំងគម្រោង ការចុះបញ្ជីក្រុមហ៊ុន និងការចុះកិច្ចសន្យាប្រើប្រាស់ទីតាំង ការរៀបចំផែនការមេ និងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ និងការរៀបចំរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងសង្គម (ដែលជាលទ្ធផលនាំអោយមានការចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចសន្យាការពារបរិស្ថាន)។ ដំណាក់កាលទី៤ ជាដំណើរការអនុវត្តគម្រោង ដែលរួមមានការអនុវត្តគម្រោងតាមប្លង់មេ និងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ និងកិច្ចសន្យាការពារបរិស្ថាន រៀបចំរបាយការណ៍វឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្តគម្រោង (រៀងរាល់៦ខែ) និងការតាមដាន និងវាយតម្លៃ (រៀងរាល់៦ខែ/ឬតាមការចាំបាច់)។⁵³

ឧបសម្ព័ន្ធនៃប្រកាសស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតា រួមបញ្ចូលនូវលក្ខណៈសម្រាប់គម្រោង។ ឧបសម្ព័ន្ធនៃ បង្ហាញថាគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិខ្នាតតូចអាចត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងតំបន់ប្រើប្រាស់ដោយចីរភាព នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ; ទីតាំងនោះមានផលប៉ះពាល់តិចតួចបំផុតមកលើធនធានជីវៈចម្រុះ និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ; ទីតាំងគួរតែមានចម្ងាយសមស្របពីភូមិក ឬទីប្រជុំជន; ទីតាំងគួរតែមានផ្លូវចេញចូល, ទីតាំងគួរតែមានប្រភពទឹកសមស្របសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ ទីតាំងមាន ឬអាចទាញយកបាននូវថាមពលសមស្របសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ និងប្រើប្រាស់ និងទីតាំងមានប្រព័ន្ធសេវាទូរស័ព្ទ; ផលិតផល និងសេវាកម្មទេសចរណ៍ធម្មជាតិដែលលើកឡើងគួរតែមានលក្ខណៈមេត្រីបរិស្ថាន ឆ្លុះបញ្ចាំងពីវប្បធម៌ក្នុងស្រុក ផ្តល់អាទិភាពដល់ប្រជាជនមូលដ្ឋានចូលរួម និងផ្តោតលើគុណភាពនៃបទពិសោធន៍របស់អ្នកទស្សនាជាមូលដ្ឋាន; ហើយសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍របស់គម្រោង និងផែនការហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធមិនប្រើប្រាស់ផ្ទៃដីលើសពី៣០% នៃទំហំផ្ទៃដីប្រើប្រាស់ខ្នាតតូចសរុបដែលបានចែកឲ្យ (ខណៈទីតាំងដែលនៅសល់ត្រូវរក្សាទុកឲ្យមានលក្ខណៈដើម)។ បន្ថែមពីនេះ ឧបសម្ព័ន្ធនៃ ក៏ណែនាំផងដែរថាប្លង់មេ និងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍គម្រោងត្រូវសមស្រប និងគាំទ្រដល់លក្ខណៈសម្បត្តិ និងគុណតម្លៃធម្មជាតិ និងវប្បធម៌នៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ (*ឧទាហរណ៍* ទំហំ និងការរចនាប្លង់អភិវឌ្ឍន៍ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធប្រកបដោយមេត្រីបរិស្ថាន និងសមស្របទៅនឹងវប្បធម៌មូលដ្ឋាន; គម្រោងសាងសង់ និងវិធីសាស្ត្រសាងសង់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធផ្តល់ផលប៉ះពាល់តិចតួចមកលើបរិស្ថាន និងសង្គម; គម្រោងផ្តល់អាទិភាពដល់ការប្រើប្រាស់សម្ភារៈ និងជំនាញដែលមានស្រាប់ក្នុងតំបន់។ល។); គម្រោងនោះមានផលប៉ះពាល់តិចតួចទៅលើតំបន់ការពារធម្មជាតិ (*ឧទាហរណ៍* គម្រោងធ្វើការសិក្សាវាយតម្លៃពីផែនកំណត់សមស្របនៃការប្រែប្រួល និងកំណត់ដោយប្រុងប្រយ័ត្នពីទំហំ និងអនុវត្តយ៉ាងពេញលេញ (ដោយរួមបញ្ចូលការចូលរួមពិគ្រោះយោបល់ពីសមត្ថកិច្ចជំនាញ អាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធ និងប្រជាសហគមន៍); ការសិក្សាពីការប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងសង្គម ត្រូវបានអនុវត្តឡើងដោយយកចិត្តទុកដាក់ (ដោយរួមបញ្ចូលការចូលរួមពិគ្រោះយោបល់ពីសមត្ថកិច្ចជំនាញ អាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធ និងប្រជាសហគមន៍); ផែនការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន។ល។); ហើយគម្រោងត្រូវរួមបញ្ចូលនូវស្នាដៃប្រតិបត្តិល្អៗផ្នែកបរិស្ថាន និងវប្បធម៌ (*ឧទាហរណ៍* ផលិតផល និងសេវាកម្មត្រូវអភិវឌ្ឍដោយចីរភាពសេដ្ឋកិច្ច បរិស្ថាន និងសង្គម គម្រោងបែបនេះមានការចូលរួមពីភាគីពាក់ព័ន្ធ ដូចជាសហគមន៍

⁵³ ប្រកាស២៩៤ ស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតា ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងរៀងអភិរក្សជីវៈចម្រុះ(២០២២)

នីមួយៗ និងសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ដែលរស់នៅក្នុង និងជុំវិញតំបន់ការពារធម្មជាតិ ក្នុងការសិក្សាអំពីសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមក៏ដូចជាការអនុវត្តគម្រោង; គម្រោងផ្តល់ឱកាសប្រកបដោយយុត្តិធម៌ និងសមធម៌ដល់សហគមន៍មូលដ្ឋាន និងសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចក្នុងការធ្វើការងារ និង/ឬ ការផ្គត់ផ្គង់សេវាកម្ម ឬផលិតផលនានា ដោយទទួលបានប្រាក់កម្រៃសមស្រប។ ល។⁵⁴

ប្រកាសស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតាបង្ហាញថាស្ថាប័នជាច្រើនមានការពាក់ព័ន្ធនឹងការអភិវឌ្ឍន៍ និងការអនុវត្តគម្រោងបែបនេះ ដោយរួមមានក្រសួងបរិស្ថាន (រួមមាននាយកដ្ឋានទេសចរណ៍ធម្មជាតិ អគ្គនាយកដ្ឋានសហគមន៍មូលដ្ឋាន នាយកដ្ឋានវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន អគ្គនាយកដ្ឋានតំបន់ការពារ) ក្រុមការងារនៅតាមខេត្តគោលដៅ រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ (រួមទាំងរដ្ឋបាលខេត្ត) និងមន្ទីរបរិស្ថានខេត្ត (ដែលជាចំណុះនៃក្រសួងបរិស្ថាន)។⁵⁵

ប្រកាសចំនួន២ផ្សេងទៀតពុំទាន់បានធ្វើឡើងឡើយ។ ប៉ុន្តែផ្អែកលើការអនុវត្ត វាហាក់ដូចជាឃើញថាទេសចរណ៍ធម្មជាតិដែលមានទំហំ១០ហិកតា ឬច្រើនជាងនេះទំនងត្រូវបង្កើតសម្រាប់រយៈពេល៥០ឆ្នាំ។⁵⁶

សម្រាប់គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិខ្នាតតូចដែលមានទំហំតិចជាង ១០ហិកតា ទីតាំងអភិវឌ្ឍន៍តំបន់ទេសចរណ៍ធម្មជាតិនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ មួយផ្នែកគឺត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងក្របខណ្ឌច្បាប់បច្ចុប្បន្ន។⁵⁷ ជាក់ស្តែង ដោយផ្អែកលើទីតាំងនៃគម្រោងទេសចរណ៍ធម្មជាតិធម្មជាតិដែលត្រូវបានបង្កើត ការអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិហាក់បីដូចជាត្រូវបានអនុញ្ញាតនៅក្នុងតំបន់ប្រើប្រាស់ប្រកបដោយចីរភាពនៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ (ដោយមិនគិតពីទំហំ)។⁵⁸ យោងតាមក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ តំបន់ប្រើប្រាស់ប្រកបដោយចីរភាព គឺជាតំបន់ក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ ដែលមានតម្លៃសេដ្ឋកិច្ចសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ស្របគ្នានឹងការអភិរក្ស ដោយសារតំបន់ការពារធម្មជាតិអាចរួមចំណែកដល់ការលើកកម្ពស់ជីវភាពរបស់សហគមន៍មូលដ្ឋាន។ រាជរដ្ឋាភិបាលអាចអនុញ្ញាតឲ្យមានការអភិវឌ្ឍន៍ជីវចម្រុះក្នុងតំបន់ប្រកបដោយចីរភាព តាមការស្នើឡើងដោយក្រសួងបរិស្ថាន ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយក្រសួង/ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងសហគមន៍មូលដ្ឋាន ដោយអនុលោមតាមនីតិវិធីច្បាប់។⁵⁹

⁵⁴ ប្រកាស២៩៤ ស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតា ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងរបៀងអភិរក្សជីវៈ ចម្រុះ(២០២២)
⁵⁵ ប្រកាស២៩៤ ស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតា ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងរបៀងអភិរក្សជីវៈ ចម្រុះ(២០២២)
⁵⁶ អនុក្រឹត្យលេខ ២៥៩ ស្តីពីការកំណត់តំបន់ប្រើប្រាស់ដោយចីរភាព និងការធ្វើអនុប្បយោគប្តូរចំណាត់ថ្នាក់ពីទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋមកជាទ្រព្យសម្បត្តិករណ៍របស់រដ្ឋ ស្ថិតក្នុងឧទ្យានជាតិកែប ភូមិសាស្ត្រសង្កាត់ ព្រៃធំ និងសង្កាត់កែប ក្រុងកែប ខេត្តកែប សម្រាប់គម្រោងទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិ ចំនួន២គម្រោង (២០២៣) (គម្រោងទេសចរណ៍ធម្មជាតិចំនួន ២ ដែលធំជាង១០ ហិកតាត្រូវបានបង្កើតក្នុងតំបន់ប្រើប្រាស់ដោយចីរភាព នៃតំបន់ការពារធម្មជាតិសម្រាប់រយៈពេល ៥០ឆ្នាំ)
⁵⁷ ប្រកាស២៩៤ ស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០ហិកតា ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងរបៀងអភិរក្សជីវៈ ចម្រុះ(២០២២)(ការប្រើប្រាស់ដោយចីរភាពក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ)
⁵⁸ អនុក្រឹត្យលេខ ២៥៩ ស្តីពីការកំណត់តំបន់ប្រើប្រាស់ដោយចីរភាព និងការធ្វើអនុប្បយោគប្តូរចំណាត់ថ្នាក់ពីទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋមកជាទ្រព្យសម្បត្តិករណ៍របស់រដ្ឋ ស្ថិតក្នុងឧទ្យានជាតិកែប ភូមិសាស្ត្រសង្កាត់ ព្រៃធំ និងសង្កាត់កែប ក្រុងកែប ខេត្តកែប សម្រាប់គម្រោងទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិ ចំនួន២គម្រោង (២០២៣)
⁵⁹ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា៣៦៤

លើសពីនេះ ទេសចរណ៍ធម្មជាតិហាក់ត្រូវបានចាត់ទុកជាប្រភេទសម្បទានដី។ បញ្ហាមួយក្នុងការប្រដូចអេកូទេសចរណ៍ទៅនឹងដីសម្បទាននោះ គឺសម្បទានដីអាចផ្តល់បានតែលើដីរដ្ឋឯកជនប៉ុណ្ណោះ។⁶⁰ ផ្អែកលើបច្ចេកទេស តំបន់ការពារធម្មជាតិជាដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ។⁶¹ ហេតុដូច្នេះ តំបន់នៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ (ដែលជាដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ) ត្រូវអនុប្បយោគជាដីឯកជនរបស់រដ្ឋដើម្បីអាចផ្តល់សម្បទានទេសចរណ៍ធម្មជាតិ។⁶² ការធ្វើអនុប្បយោគប្តូរចំណាត់ថ្នាក់ផ្នែកណាមួយរបស់តំបន់ការពារធម្មជាតិ ទៅជាដីឯកជនរបស់រដ្ឋមានន័យថាតំបន់នោះលែងទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីការការពារមួយចំនួន ដែលផ្តល់ឲ្យដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋទៀតហើយ។⁶³ លើសពីនេះ វាមិនមានភាពច្បាស់លាស់ឡើយថាតើតំបន់នោះ បន្ទាប់ពីបានធ្វើអនុប្បយោគជាដីឯកជនរបស់រដ្ឋ នឹងនៅតែបន្តចាត់ទុកថាជាតំបន់ការពារធម្មជាតិឬទេ (ដោយការបន្តចាត់ទុកជាតំបន់ការពារធម្មជាតិនឹងបង្កឲ្យមានភាពមិនច្បាស់លាស់ផ្នែកច្បាប់ ដោយសារតែតំបន់ការពារធម្មជាតិគឺជាដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ)។ ប្រសិនបើមិនចាត់ទុកជាតំបន់ការពារធម្មជាតិទេ វាមានន័យថាគម្រោងទេសចរណ៍ធម្មជាតិអាចកាត់បន្ថយបន្តិចម្តងៗនូវតំបន់ដែលជាដំបូងបានចាត់ទុកថាជាតំបន់ការពារធម្មជាតិក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ បន្ថែមពីនេះ វានៅតែមិនទាន់ច្បាស់ថាតើតំបន់ដែលទេសចរណ៍ធម្មជាតិត្រូវបានបង្កើតឡើង (ឧ. តំបន់ការពារធម្មជាតិអនុប្បយោគជាដីឯកជនរបស់រដ្ឋ) នឹងប្តូរជាដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ ឬតំបន់ការពារធម្មជាតិវិញដោយស្វ័យប្រវត្តិ នៅពេលដែលសម្បទានទេសចរណ៍ត្រូវបានផុតកំណត់។

បន្ថែមពីនេះទៀត វាមិនទាន់មានភាពច្បាស់លាស់នៅឡើយថាតើការធ្វើអនុប្បយោគប្តូរចំណាត់ថ្នាក់ដីពីតំបន់ការពារធម្មជាតិ ទៅជាដីឯកជនរបស់រដ្ឋដើម្បីផ្តល់សម្បទានទេសចរណ៍ធម្មជាតិមានមូលដ្ឋានច្បាប់ត្រឹមត្រូវ និងកំពុងឆ្លងកាត់ដំណើរការចាំបាច់ក្នុងការធ្វើអនុប្បយោគប្តូរចំណាត់ថ្នាក់ដីដែរឬទេ។ ជាឧទាហរណ៍ ដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋអាចធ្វើអនុប្បយោគប្តូរចំណាត់ថ្នាក់ទៅជាដីឯកជនរបស់រដ្ឋ ប្រសិនបើដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋបាត់បង់ការប្រើប្រាស់ជាប្រយោជន៍សាធារណៈរបស់វា។⁶⁴ ចំពោះការអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ ទេសចរណ៍ធម្មជាតិត្រូវបានបង្កើតឡើងជុំវិញការប្រើប្រាស់ជាប្រយោជន៍សាធារណៈនៃតំបន់ការពារធម្មជាតិ ដែលជាហេតុតំបន់ទាំងនោះមិនទាន់បាត់បង់ការប្រើប្រាស់ជាប្រយោជន៍សាធារណៈរបស់វានោះទេ។ ដោយហេតុនេះហើយ មូលដ្ឋានច្បាប់ក្នុងការធ្វើអនុប្បយោគប្តូរចំណាត់ថ្នាក់ដីរបស់តំបន់ការពារធម្មជាតិសម្រាប់សម្បទានទេសចរណ៍ធម្មជាតិគឺមិនទាន់មានភាពច្បាស់លាស់នៅឡើយទេ។⁶⁵

តាមនីតិវិធី ការធ្វើអនុប្បយោគប្តូរចំណាត់ថ្នាក់ដីអាចត្រូវបានផ្តួចផ្តើមឡើងដោយក្រសួង ស្ថាប័ន ឬអាជ្ញាធរដែនដីធ្វើការដាក់សំណើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជាមួយគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងដែនដីរដ្ឋថ្នាក់ខេត្ត/ក្រុងដែលពាក់ព័ន្ធ។⁶⁶ សំណើត្រូវតែរួមបញ្ចូលមូលហេតុជាក់លាក់សម្រាប់ការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ដែលបានស្នើសុំ។⁶⁷ គណៈកម្មាធិការដែលរួមមានតំណាងពីនាយកដ្ឋានពាក់ព័ន្ធត្រូវបានចាត់តាំង ដើម្បីពិនិត្យ និងផ្តល់អនុសាសន៍ណែនាំលើសំណើនោះ។ ហើយគណៈកម្មាធិការនោះត្រូវតែប្រកាសជាសាធារណៈ

⁶⁰ ច្បាប់ភូមិបាល (២០០១) មាត្រា ១៧, ៥៨
⁶¹ ច្បាប់ភូមិបាល (២០០១) មាត្រា ១៥
⁶² អនុក្រឹត្យលេខ ២៥៩ ស្តីពីការកំណត់តំបន់ប្រើប្រាស់ដោយចីរភាព និងការធ្វើអនុប្បយោគប្តូរចំណាត់ថ្នាក់ពីទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋមកជាទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនរបស់រដ្ឋ ស្ថិតក្នុងឧទ្យានជាតិកែប ភូមិសាស្ត្រសង្កាត់ ព្រៃធំ និងសង្កាត់កែប ក្រុងកែប ខេត្តកែប សម្រាប់គម្រោងទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិ ចំនួន២គម្រោង (២០២៣)
⁶³ វាបានចោទជាចម្ងល់ទាក់ទងនឹងអភិបាលកិច្ច និងរដ្ឋបាលនៃដី និងធនធានរបស់ស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលដែលពាក់ព័ន្ធ។
⁶⁴ ច្បាប់ភូមិបាល (២០០១) មាត្រា ១៦
⁶⁵ ភាពមិនច្បាស់លាស់នេះបង្កជាហានិភ័យដែលធ្វើឱ្យខូចដល់បុរាណភាពនៃតំបន់ការពារធម្មជាតិដែលជាប្រភេទនៃដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋដែលបម្រើមុខងារជាក់លាក់មួយ ប្រសិនបើការធ្វើអនុប្បយោគមិនកើតឡើងតាមរយៈដំណើរការផ្លូវច្បាប់ត្រឹមត្រូវ និងក្រោមហេតុផលសមស្របនោះទេ វានឹងមានហានិភ័យធ្វើឱ្យខូចដល់ការគណនារបស់ប្រទេសកម្ពុជាអំពីការរួមចំណែករបស់ជាតិដែលជាផ្នែកនៃការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ខ្លួនក្រោម កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីស។
⁶⁶ អនុក្រឹត្យលេខ ១១៨ ស្តីពីការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋ (២០០៥) មាត្រា ១៥
⁶⁷ អនុក្រឹត្យលេខ ១១៨ ស្តីពីការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋ (២០០៥) មាត្រា ១៥

ណៈនូវសំណើអនុប្បយោគប្តូរចំណាត់ថ្នាក់ដីនោះរយៈពេល ៣០ថ្ងៃ ដែលក្នុងកំឡុងពេលនោះ ភាគីដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍ (ដូចជា ក្រសួង ស្ថាប័ន អាជ្ញាធរដែនដីដទៃ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ក្រុមសង្គមស៊ីវិល អ្នករស់នៅក្នុងស្រុក) អាចបញ្ចេញមតិ យោបល់។⁶⁸ គណៈកម្មការត្រួតពិនិត្យអាចផ្តល់អនុសាសន៍ណែនាំតាមសំណើរបស់គណៈកម្មការគ្រប់គ្រងដែនដីរដ្ឋថ្នាក់ខេត្ត/ ក្រុង ហើយបន្ទាប់មកនឹងផ្តល់អនុសាសន៍ណែនាំរបស់ខ្លួនទៅក្រុមប្រឹក្សាគោលនយោបាយដីធ្លី ដើម្បីទទួលយក បដិសេធ ឬកែ ប្រែសំណើ។⁶⁹ បន្ទាប់មក ក្រុមប្រឹក្សាគោលនយោបាយដីធ្លីនឹងផ្តល់អនុសាសន៍របស់ខ្លួនទៅកាន់ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី។ បន្ទាប់មក ដោយអនុវត្តតាមការអនុម័តនៃអនុក្រឹត្យស្តីពីការធ្វើអនុប្បយោគប្តូរចំណាត់ថ្នាក់ដី ឬការប្រកាសឲ្យប្រើប្រាស់ច្បាប់ស្តីពីការធ្វើអនុ ប្បយោគប្តូរចំណាត់ថ្នាក់ដី ក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់នឹងដាក់បញ្ចូលព័ត៌មានការធ្វើអនុប្បយោគប្តូរចំណាត់ ថ្នាក់ដីនៅក្នុងផែនទីដីរបស់រដ្ឋ និងនៅក្នុងឃ្លាំងទិន្នន័យរបស់រដ្ឋ បន្ទាប់មកនឹងចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជីដីធ្លី។⁷⁰

វាមានភាពមិនជាក់លាក់មួយចំនួនថាតើដំណើរការធ្វើអនុប្បយោគប្តូរចំណាត់ថ្នាក់ដីដែលបានរៀបរាប់ខាងលើនឹងត្រូវបានទុកជា និរាករណ៍ដោយព្រះរាជក្រឹត្យ នស/រកត/០៨០៦/៣៣៩ ស្តីពីគោលការណ៍ និងបញ្ញត្តិអន្តរកាលនៃការធ្វើអនុប្បយោគទ្រព្យសម្បត្តិ សាធារណៈរបស់រដ្ឋ និងរបស់នីតិបុគ្គលសាធារណៈ (២០០៦) និងអនុក្រឹត្យលេខ១២៩ស្តីពីវិធាន និងនីតិវិធីនៃការធ្វើអនុប្ប យោគទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋ និងរបស់នីតិបុគ្គលសាធារណៈ (២០០៦)។ ព្រះរាជក្រឹត្យ នស/រកត/០៨០៦/៣៣៩ អនុញ្ញាតឲ្យមានការធ្វើអនុប្បយោគទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ លុះត្រាតែដីនោះលែងបម្រើតម្រូវការនៃផលប្រយោជន៍សាធារណៈ បាត់បង់លក្ខណៈសម្បត្តិពេញលេញរបស់ខ្លួន ឬលែងជាការប្រើប្រាស់ដោយផ្ទាល់ ដោយសាធារណជន។⁷¹ អនុក្រឹត្យលេខ១២៩ បានចែងថាការធ្វើអនុប្បយោគទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈត្រូវតែអនុវត្តតាមព្រះរាជក្រឹត្យ នស/រកត/០៨០៦/៣៣៩ ក៏ប៉ុន្តែអនុក ក្រឹត្យនោះមិនបានរៀបរាប់នីតិវិធីលម្អិតបន្ថែមទៀតនោះទេ។⁷² គួរកត់សម្គាល់ផងដែរថា នៅក្នុងព្រះរាជក្រឹត្យ នស/រកត/០៨០៦/ ៣៣៩ ឬអនុក្រឹត្យលេខ១២៩ មិនមានបទប្បញ្ញត្តិដែលចែងពីតម្រូវការក្នុងប្រកាស ឬបញ្ចេញមតិជាសាធារណៈនោះទេ។

វាមិនច្បាស់នោះទេថាតើការធ្វើអនុប្បយោគតំបន់ការពារធម្មជាតិសម្រាប់សម្បទានទេសចរណ៍ធម្មជាតិត្រូវធ្វើតាមដំណើរការបែប ណានោះទេ។ វាក៏គួរតែមានចែងឲ្យច្បាស់លាស់ថាតើដំណើរការណាដែលចាំបាច់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍ធម្មជាតិនៅក្នុង តំបន់ការពារធម្មជាតិ ហើយគួរតែមានការអនុវត្តតាម។

គួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ផងដែរ ប្រកាសស្តីពីការអនុវត្តគោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់គម្រោងអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍ធម្មជាតិខ្នាតតូចដែល មានផ្ទៃដីតិចជាង១០ ហិកតានៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ មិនបានចែងពីការធ្វើអនុប្បយោគតំបន់ការពារធម្មជាតិ (ដីសាធារណៈ របស់រដ្ឋ) ទៅជាដីឯកជនរបស់រដ្ឋនោះទេ។ ប្រសិនបើនេះជាកង្វះខាតនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ វាក៏គួរតែត្រូវបានដោះស្រាយឲ្យទាន់ ពេលវេលា ហើយការអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍ធម្មជាតិត្រូវប្រើប្រាស់នៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ (ឧ. ទំហំ ប្រភេទ -ល-) គួរតែទទួលបាន ការពិចារណានៅពេលបំពេញចន្លោះប្រហោងនេះ។

ប្រសិនបើទេសចរណ៍ធម្មជាតិត្រូវបានចាត់ទុកជូនជាការជួល ជាជាងការធ្វើសម្បទាន គម្រោងទេសចរណ៍ធម្មជាតិដែលមានទំហំ ស្មើ ឬធំជាង ១០ហិកតា ដែលមានអាយុកាលរហូតដល់ ៥០ឆ្នាំនឹងត្រូវបានជួលជារៀងរហូតនៅក្រោមច្បាប់ ហើយគម្រោង

⁶⁸ អនុក្រឹត្យលេខ ១១៨ ស្តីពីការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋ (២០០៥) មាត្រា ១៥
⁶⁹ អនុក្រឹត្យលេខ ១១៨ ស្តីពីការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋ (២០០៥) មាត្រា ១៥
⁷⁰ អនុក្រឹត្យលេខ ១១៨ ស្តីពីការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋ (២០០៥) មាត្រា ១៥
⁷¹ ដោយសារតែអ្នកនិពន្ធមិនអាចមើលច្បាប់ពេញ អ្នកនិពន្ធបានពឹងលើ៖ Surya P. Subedi, Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Cambodia, Human Rights Council (24 កញ្ញា 2012), p. 11, available at https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session21/A-HRC-21-63-Add1_en.pdf
⁷² អនុក្រឹត្យ១២៩ ស្តីពីវិធាន និងនីតិវិធីនៃការធ្វើអនុប្បយោគទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋ និងរបស់នីតិបុគ្គលសាធារណៈ (២០០៦), មាត្រា ៤០-៤១។

ទេសចរណ៍ធម្មជាតិដែលមានទំហំតូចជាង ១០ហិកតា ដែលមានអាយុកាលរហូតដល់ ១៥ឆ្នាំនឹងត្រូវបានជួលនៅក្រោមច្បាប់។⁷³ ក្របខណ្ឌច្បាប់ស្តីពីទេសចរណ៍ធម្មជាតិគួរតែបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់លាស់ថាតើប្រភេទសិទ្ធិ/ការរៀបចំផ្លូវច្បាប់ណាដែលត្រូវតែបង្កើតឡើងនៅពេលដែលគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិត្រូវបានបង្កើតឡើង។

លើសពីនេះទៅទៀត វាមិនទាន់ច្បាស់លាស់ឡើយថាតើសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិមានឥទ្ធិពល ឬការទាមទារណាមួយប្រសិនបើគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិដែលបានស្នើឡើងត្រូវបានលើកតម្កល់សហគមន៍ការពារធម្មជាតិរបស់ពួកគេ។ ទោះបីជាវាមិនទាន់មានភាពច្បាស់លាស់ទូទៅនៃឧទាហរណ៍នេះជាអ្វី នៅក្នុងករណីនេះសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិហាក់ដូចជាការមានកម្រិតនៅក្នុងការលើកឡើងពីការជំទាស់របស់ពួកគេ ដោយគ្មានសិទ្ធិក្នុងការកំណត់វិធានការកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់ ការតាំងទីលំនៅថ្មី ។ល។ ហើយគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍អាចដំណើរការបានយ៉ាងមានប្រសិទ្ធភាព បើទោះជាការជំទាស់ត្រូវបានលើកឡើងក៏ដោយ។⁷⁴ កង្វះខាតនៅក្នុងសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិ រួមជាមួយនឹងអវត្តមាននៃយន្តការដោះស្រាយទំនាស់ច្បាប់លាស់ បានរារាំងវិសាលភាពនៃការប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់សហគមន៍ក្នុងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និងធ្វើការអភិវឌ្ឍសហគមន៍របស់គេប្រកបដោយចីរភាព។

ជាទូទៅ ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់សង្គម ត្រូវធ្វើឡើងមុនពេលដែលក្រសួងបរិស្ថានផ្តល់ការអនុញ្ញាតក្នុងលើកគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិ ដែលបានស្នើឡើង។⁷⁵ ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងសង្គមក៏ត្រូវបានចែងជាផ្នែកមួយនៃដំណើរការសម្រាប់ការបង្កើតគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិខ្នាតតូចដែលមានទំហំតិចជាង ១០ហិកតានៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ (ជំហានចុងក្រោយមុននឹងធ្វើការអនុវត្ត)។⁷⁶ ដំណើរការនៃការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងសង្គមគួរតែអនុវត្តឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវ និងមានការចូលរួមជាសាធារណៈ។⁷⁷

បទប្បញ្ញត្តិមួយចំនួនដែលជួយសម្រួលដល់ការចូលរួមរបស់សាធារណៈជន អនុញ្ញាតឲ្យភាគីពាក់ព័ន្ធជូនដំណឹងដល់អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចពីសកម្មភាព ឬសេចក្តីសម្រេចចិត្តណាដែលអាចប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ ចោទជាសំណួរពី ស្នើសុំការបំភ្លឺពី ជំទាស់ទៅលើ និងជួបពិភាក្សាពីសកម្មភាព ឬសេចក្តីសម្រេចចិត្តដែលអាចប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ និងដាក់ពាក្យបណ្តឹង ឬការជំទាស់ប្រឆាំងសកម្មភាព ឬសេចក្តីសម្រេចចិត្ត។⁷⁸ បន្ថែមពីនេះ មុននឹងមានការសម្រេចចិត្ត ឬអនុញ្ញាតលើការអភិវឌ្ឍគម្រោងណាមួយ ក្រសួង/ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ អាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងម្ចាស់គម្រោងត្រូវតែផ្តល់ដំណឹង ផ្តល់ព័ត៌មានចាំបាច់ និងផ្តល់ពេលវេលាសមស្របដល់ភាគីពាក់ព័ន្ធសម្រាប់ចូលរួមជាសាធារណៈ; ផ្តល់ព័ត៌មានចាំបាច់នានាទៅភាគីពាក់ព័ន្ធក្នុងភាសាណាដែលអាចយល់បានដោយភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ និងក្នុងទម្រង់សមស្របតាមវប្បធម៌; យកចិត្តទុកដាក់លើតម្រូវការ និងតម្លៃរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងដំណើរការចូលរួមជាសាធារណៈ; ផ្តល់ពេលវេលាសមរម្យ និងសមហេតុផលក្នុងការវាយតម្លៃ និងឆ្លើយតបព័ត៌មានដែលពាក់ព័ន្ធនឹងគម្រោង សកម្មភាព ផែនការ និងសេចក្តីសម្រេចចិត្តនានាដែលបានស្នើឡើង; ធានាថាវិសាលភាពនៃការចូលរួមរបស់សាធារណៈជនគឺសមាមាត្រនឹងទំហំនៃផលប្រយោជន៍របស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ; ធានាថាដំណើរ

⁷³ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី (២០០៧) មាត្រា ២៤៤, ២៤៧, ៥៩៩ (ការជួលអចិន្ត្រៃយ៍ជាការជួលរយៈពេលវែងរយៈពេលយ៉ាងតិច ១៥ឆ្នាំ និងជាអតិបរិមា ៥០ឆ្នាំ ដែលជាទូទៅការជួលនេះមិនមានរយៈកាលកំណត់នោះទេ)
⁷⁴ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៦៩០-៦៩១
⁷⁵ ប្រកាសលេខ ២២៧ ស្តីពីនីតិវិធី និងការអនុវត្តគោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់ការរៀបចំរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងសង្គមដំបូងលើគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍តំបន់ទេសចរណ៍ (២០២១); ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៦៥៤
⁷⁶ ប្រកាសលេខ ២៩៤ ស្តីពីការដាក់ឲ្យអនុវត្តគោលការណ៍ណែនាំក្នុងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ផ្សារភ្ជាប់នឹងធម្មជាតិខ្នាតតូច ដែលមានទំហំផ្ទៃដីក្រោម ១០(ដប់) ហិកតា ស្ថិតនៅក្នុងតំបន់ការពារធម្មជាតិ និងរបៀងអភិរក្សជីវៈចម្រុះ(២០២២)
⁷⁷ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៦៨៧
⁷⁸ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៦៨៨

ការចូលរួមរបស់សាធារណៈជនគឺមានភាពបត់បែន និងសម្របតាមការរំពឹងទុកដ៏សមហេតុសមផលរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ; និងធ្វើការ
ពិចារណាលើមតិយោបល់ទាំងអស់របស់សាធារណជននៅក្នុងដំណើរការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត ការទទួលយក ឬការបដិសេធ
ដែលគួរតែមានការពន្យល់ដោយហេតុផលសមស្រប។⁷⁹

មតិយោបល់ពីការចូលរួមរបស់សាធារណជនទាំងអស់ត្រូវតែបានកត់ត្រា មានការយកចិត្តទុកដាក់លើបញ្ហាទាំងឡាយដែលបាន
លើកឡើងដោយភាគីពាក់ព័ន្ធ ត្រូវតែធ្វើការពិចារណាលើផលប៉ះពាល់របស់គម្រោងលើសាធារណជន និងការទទួលយក ឬការ
បដិសេធរបស់សាធារណជនលើគម្រោងដែលបានស្នើឡើង ហើយត្រូវផ្តល់ហេតុផលច្បាស់លាស់ប្រសិនបើម្ចាស់គម្រោងធ្វើការ
បដិសេធមតិ/សំណើណាដែលលើកឡើងដោយសាធារណជន។⁸⁰ ដំណើរការចូលរួមរបស់សាធារណជនត្រូវតែរួមបញ្ចូលការ
ពិគ្រោះយោបល់ជាមុនជាមួយភាគីពាក់ព័ន្ធដែលទទួលរងផលប៉ះពាល់ដោយគម្រោង ទាក់ទងនឹងវិធានការកាត់បន្ថយផលប៉ះ
ពាល់ដែលបានលើកឡើង ដោយផ្អែកលើការពិគ្រោះយោបល់ជាមុន។ សម្រាប់វិធានការកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់ ម្ចាស់គម្រោងគួរ
តែ (ក) កំណត់វិធានការនានាក្នុងការលើកកម្ពស់ជីវភាព និងជួយដល់អ្នកដែលទទួលរងផលប៉ះពាល់ដោយគម្រោង និង(ខ) ធានា
ថាភាគីពាក់ព័ន្ធចូលរួមក្នុងផែនការតាំងទីលំនៅថ្មី ដើម្បីកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានដល់ការតាំងទីលំនៅថ្មី ធានាថាសំណង
សម្រាប់ការបាត់បង់ទ្រព្យសម្បត្តិត្រូវបានដោះស្រាយដោយស្មើភាព សមរម្យ និងដោយសុក្រឹត្យមុននឹងធ្វើការតាំងទីលំនៅថ្មី និង
ធានាថាវិធានការកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់គឺសមស្រប។⁸¹ កិច្ចព្រមព្រៀងលើវិធានការកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់ដែលបានស្នើត្រូវតែ
ទទួលបានពីភាគីពាក់ព័ន្ធតាមដំណើរការចូលរួមជាសាធារណៈ ហើយការចូលរួមរបស់សាធារណជនក៏ត្រូវតែរួមបញ្ចូលនៅក្នុង
ដំណើរការត្រួតពិនិត្យ (រួមបញ្ចូលនៅក្នុងផែនការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន)។⁸² គួរតែកត់សម្គាល់ផងដែរថា ការពិគ្រោះយោបល់មិនមាន
ន័យស្មើនឹងជា “ការយល់ព្រម” ដែលនៅក្នុងគោលការណ៍ដោយសេរី ជាមុន និងការយល់ព្រមដែលទទួលបានពីតំណែង (គោល
ការណ៍អេហ្វិក)នោះទេ។ វិធីសាស្ត្រដ៏ល្អគួរតែរួមបញ្ចូលគោលការណ៍អេហ្វិកនៅក្នុងដំណើរការអនុម័ត។

គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍អាចបន្ត បើទោះជាសហគមន៍មូលដ្ឋានបានបដិសេធនឹងវិធានការកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់ដែលបានស្នើ ក៏ប៉ុន្តែ
ម្ចាស់គម្រោងត្រូវតែកំណត់វិធានការកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់ថ្មី ឬដោះស្រាយផលប៉ះពាល់ដល់សហគមន៍មូលដ្ឋាន។ នីតិវិធីដាក់
ពាក្យបណ្តឹងសម្រាប់សហគមន៍មូលដ្ឋានដែលរងផលប៉ះពាល់ និងនីតិវិធីផែនការតាំងទីលំនៅថ្មីនឹងត្រូវបានកំណត់ដោយលិខិត
បទដ្ឋានគតិយុត្តិរបស់ក្រសួងបរិស្ថាន ហើយទម្រង់ និងនីតិវិធីផ្តល់សំណងសម្រាប់ការខូចខាតដល់សហគមន៍មូលដ្ឋានដែល
ទទួលរងផលប៉ះពាល់គួរតែកំណត់នៅក្នុងប្រកាសអន្តរក្រសួងរវាងក្រសួងបរិស្ថាន និងក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ។⁸³

ការព្រួយបារម្ភមួយដែលបានលើកឡើងដោយភាគីពាក់ព័ន្ធមួយចំនួនគឺថាវាហាក់បីដូចជាមិនមានវិធានការបង្ការណាមួយនៅក្នុង
ក្របខណ្ឌបទប្បញ្ញត្តិដែលរារាំងបុគ្គល ក្រុមហ៊ុនជាដើម ពីការទទួលបានសម្បទានទេសចរណ៍ធម្មជាតិធំជាងមុន ដោយធ្វើការរួម
បញ្ចូលសម្បទានទេសចរណ៍បុគ្គលជាច្រើនចូលគ្នានោះទេ។ វាក៏ហាក់បីដូចជាមិនមានការហាមឃាត់មិនឲ្យម្ចាស់គម្រោងម្នាក់
ទទួលបានសម្បទានទេសចរណ៍ធម្មជាតិចំនួនច្រើនផងដែរ។ ការកំណត់ផ្លូវច្បាប់តែមួយគត់នោះគឺបុគ្គលម្នាក់ ឬនីតិបុគ្គលជា
ច្រើនដែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់បុគ្គលដូចគ្នា មិនត្រូវទទួលបានតំបន់សម្បទានដីធ្លីសរុបលើសពី ១០,០០០ហិកតានោះ

⁷⁹ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៦៨៩
⁸⁰ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៦៩០
⁸¹ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៦៩១
⁸² ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៦៩២
⁸³ ក្រមបរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ (២០២៣), មាត្រា ៦៩១

ទេ។⁸⁴ ប្រការនេះបង្កើតជាការព្រួយបារម្ភមួយ ដោយសារតែមិនមានការចែងច្បាស់លាស់ពីវិធីដែលសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិអាចដំណើរការ ជាមួយប្រតិបត្តិការទេសចរណ៍ធម្មជាតិនៅក្នុងតំបន់តូចៗ៖ ដោយមិនបានបញ្ជាក់ថាតើគ្រោងការណ៍ទាំងពីរនេះនឹងមានអន្តរកម្មដោយរបៀបណា វាមានហានិភ័យដែលផលប្រយោជន៍របស់សហគមន៍អាចនឹងត្រូវបានបង្វែរ ឬសហគមន៍អាចនឹងត្រូវបានរារាំងពីការអនុវត្តផែនការគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ និង/ឬកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងសហគមន៍តំបន់ការពារធម្មជាតិ។ ការបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ពីសិទ្ធិ នីតិវិធី និងអង្គការរដ្ឋាភិបាលដែលមានអភិបាលកិច្ចលើប្រធានបទនេះ គឺស្ថិតនៅក្នុងផលប្រយោជន៍ទាំងសហគមន៍ និងប្រតិបត្តិការទេសចរណ៍ធម្មជាតិ។

ខណៈពេលដែលការអភិវឌ្ឍក្របខណ្ឌប្រញូត្តិដែលជាក់លាក់មួយកំពុងតែដំណើរការ និងមិនទាន់បញ្ចប់ មកទល់ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២៣ ក្រសួងបរិស្ថានបានអនុម័តគម្រោងទេសចរណ៍ធម្មជាតិចំនួន ៤៩គម្រោង (រួមមានគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍កសិ-ទេសចរណ៍) ដែលក្នុងនោះគម្រោងចំនួន ៣២គឺជាគម្រោងសម្បទានសេដ្ឋកិច្ចពិសេសដែលមានទំហំធំជាង ១០ហិកតា (គ្របដណ្តប់ផ្ទៃដីសរុបចំនួន ៨៩,៤១៨ហិកតា) និងគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ទេសចរណ៍ធម្មជាតិខ្នាតតូចចំនួន ៤៦១ដែលមានទំហំតូចជាង ១០ហិកតា (គ្របដណ្តប់ផ្ទៃដីសរុបចំនួន ៤,១៤៥ហិកតា)។⁸⁵

⁸⁴ ច្បាប់ភូមិបាល (២០០១) មាត្រា ៥៩។ ក៏ប៉ុន្តែ កង្វះខាតនេះកំពុងតែធ្វើតាម/អនុវត្ត នៅមិនទាន់ច្បាស់នោះទេ ដោយសារតែធ្លាប់មានគម្រោងអភិវឌ្ឍទេសចរណ៍ធម្មជាតិ ដែលមានទំហំលើសពី ១០,០០០ ហិកតា ដូចជាសហគ្រាសទេសចរណ៍ធម្មជាតិក្រោយ Union Development Group Co., Ltd., នៅ "ឧទ្យានជាតិបូឡូមសាគរ" នៅខេត្តកោះកុង ដែលគ្របដណ្តប់ផ្ទៃដី ៣៦,០០០ហិកតា សម្រាប់រយៈពេល ៩៩ឆ្នាំ និងមួយទៀតនៅក្រោម SOKIMEX Investment Group នៅ "ឧទ្យានជាតិបូកគោ" នៅខេត្ត កំពត និងព្រះសីហនុ ដែលគ្របដណ្តប់ផ្ទៃដី ១៨,៩៨៧ហិកតា រយៈពេល ៩៩ឆ្នាំ។ យោងតាមNeth Baromey, Report: Ecotourism Development and Management Models in Cambodian Protected Areas, World Bank (ឧសភា 2019)

⁸⁵ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍មូលដ្ឋាន ២០២៤-២០២៨ របស់ប្រទេសកម្ពុជា

អ្នកនិពន្ធ

អត្ថបទវិភាគនេះត្រូវបានដាក់តែងឡើងដោយអ្នកដឹកនាំនិពន្ធ **Yena Kwon**, ទីប្រឹក្សាច្បាប់ និងគោលនយោបាយបរិស្ថានអន្តរជាតិ, និងសហអ្នកនិពន្ធសាត កញ្ញាវ៉ា, ទីប្រឹក្សាឯករាជ្យប្រចាំប្រទេសកម្ពុជាសម្រាប់ ClientEarth.

អត្ថបទវិភាគនេះក៏ត្រូវបានត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ ទទួលបានការចូលរួមផ្នែកបច្ចេកទេស និងមតិយោបល់ពី

Babette Tachibana-Brophy (ClientEarth) និង **Amalia Rodriguez Fajardo** (ClientEarth).

ClientEarth[⊕]

ClientEarth គឺជាអង្គការសប្បុរសធម៌ដែលត្រូវបានចុះបញ្ជីដែលប្រើប្រាស់អំណាចនៃច្បាប់ដើម្បីការពារមនុស្ស និងភពផែនដី។

ClientEarth ត្រូវបានផ្តល់មូលនិធិដោយការគាំទ្រដ៏សប្បុរសរបស់មូលនិធិសប្បុរសធម៌ ម្ចាស់ជំនួយតាមស្ថាប័ន និងបុគ្គលម្នាក់ៗដែលចូលរួម។